

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

**Kriminalita spojená s užíváním drog v dopravě –
sekundární drogová kriminalita**

Diplomová práce

Drug related crime in traffic – secondary drug crime

VEDOUCÍ PRÁCE

PhDr. Moulisová Marcela Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Sabina Moravcová

PRAHA
2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce na téma „*Kriminalita spojená s užíváním drog v dopravě – sekundární drogová kriminalita*“ je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Žitonicích, dne 10. 3. 2023

.....

Sabina Moravcová

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Marcele Moulisové Ph.D., vedoucí diplomové práce, z katedry kriminologie Policejní akademie České republiky v Praze, za odborné vedení práce a cenné rady, které mi pomohly tuto práci zkompletovat. Dále bych chtěla poděkovat panu PaedDr. Petrovi Přecechtělovi, konzultantovi diplomové práce, z katedry kriminologie Policejní akademie České republiky v Praze, za poskytnutí užitečných rad.

ANOTACE

V předložené diplomové práci jsou v její teoretické části stručně zpracovány základní pojmy související s drogovou kriminalitou, její vymezení a právní úprava související s návykovými látkami v České republice. Dále se v této části práce zabývá drogovou kriminalitou v dopravě, a to vymezením jednotlivých druhů drog a jejich účinků na řidiče motorových vozidel, právní úpravou jednání pod vlivem v dopravě, metodikou postupu policie při odhalování řidičů pod vlivem a statistickými údaji. V následující praktické části je zpracován dotazník týkající se problematiky řízení pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

KLÍČOVÁ SLOVA

sekundární drogová kriminalita * návykové látky * drogy v dopravě * prevence * metodika postupu policie

ANNOTATION

In submitted diploma thesis are in teoretical part concisely elaborated the basic concepts related with drug crime, its definition and legal regulation related with addictive substances in the Czech Republic. Furthermore is this part of the thesis dealing with drug crime in traffic, by defining individual types of drugs and their effects on motor vehicle drivers, legal regulation of conduct under the influence in traffic, methodology of the police procedure in detecting drivers under the influence and statistical data. In the following practical part is processed a questionnaire concerning the driving under the influence of alcohol or other addictive substances.

KEYWORDS

secondary drug crime * addictive substances * drugs in traffic * prevention * police procedure methodology

Obsah

1. ÚVOD	7
2. TEORETICKÁ ČÁST.....	8
2.1. VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
2.2. DROGOVÁ KRIMINALITA	12
2.2.1. <i>Vymezení trestné činnosti související s drogami.....</i>	<i>13</i>
2.2.1.1. Primární drogová kriminalita	14
2.2.1.2. Sekundární drogová kriminalita	16
2.3. PROTIDROGOVÁ POLITIKA V ČESKÉ REPUBLICE	18
2.3.1. <i>Právní úprava a návykové látky v České republice.....</i>	<i>19</i>
2.3.2. <i>Mezinárodní protidrogové úmluvy</i>	<i>20</i>
2.4. PREVENCE PROTI DROGÁM V DOPRAVĚ	20
2.4.1. Primární prevence	21
2.4.2. Sekundární prevence	22
2.4.3. Terciální prevence	23
2.5. DROGY V DOPRAVĚ	24
2.5.1. <i>Statistická kvalifikace řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek v České republice</i>	<i>26</i>
2.5.2. <i>Užívání drog řidiči motorových vozidel a projevy intoxikace</i>	<i>30</i>
2.5.2.1. Alkohol	30
2.5.2.2. Konopné drogy	31
2.5.2.3. Metamfetamin	33
2.5.2.4. Amfetaminy	35
2.5.2.5. Kokain	36
2.5.2.6. Heroin	37
2.5.2.7. Halucinogeny	39
2.5.3. <i>Právní úprava jednání pod vlivem drog v dopravě</i>	<i>40</i>
2.5.3.1. Přestupek.....	40
2.5.3.2. Trestný čin	41
2.5.4. <i>Metodika postupu policie</i>	<i>43</i>

2.5.4.1. Postup policie při odhalování, dokumentaci a vyšetřování drog v dopravě	45
3. PRAKTICKÁ ČÁST	48
3.1. VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	48
3.2. CHARAKTERISTIKA A PŘEDMĚT DOTAZNÍKU	49
3.3. VYHODNOCENÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ	50
4. ZÁVĚR.....	62
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64

1. ÚVOD

Tato práce se zaměřuje na sekundární drogovou kriminalitu, zejména pak na kriminalitu spojenou s užíváním drog v dopravě. V posledních letech se v České republice zvyšuje nejen hustota silničního provozu, ale také počet uživatelů návykových látek. To má za následek nejen zvyšování počtu osob řídící pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, ale i zvyšování počtu dopravních nehod způsobených těmito řidiči. Takoví řidiči jsou pro účastníky silničního provozu velkým nebezpečím, protože svojí jízdou ohrožují nejen sebe, ale i ostatní účastníky. Řidiči motorových vozidel musí být při řízení vozidla plně koncentrováni a schopni adekvátně reagovat na vzniklé situace, které vyžadují včasnou a správnou reakci. U osob, které požíly alkohol nebo omamné a psychotropní látky jsou však tyto psychické a psychomotorické vlastnosti negativně ovlivněny a důsledkem toho není řidič schopen situaci kolem sebe reálně vnímat, včas vyhodnotit a reagovat na její vývoj. Cílem této práce je rozbor drogové problematiky zaměřené na užívání drog v dopravě v České republice. V úvodu teoretické části diplomové práce nastíním stručnou charakteristiku vybraných základních pojmů související s touto problematikou. Následně se budu zabývat vymezením trestné činnosti související s drogami a protidrogovou politikou v České republice.

V druhé polovině teoretické části se zaměřím na drogy v dopravě. V posledních letech vzrůstá obliba užívání alkoholových i nealkoholových návykových látek zejména u mladé generace, která se v současné době nejčastěji pohybuje na silnicích se silnými vozidly nebo motocykly. To má za následek svádění těchto osob k vysokému riskování a spolu s užitím návykové látky se toto riziko zvyšuje. Proto je důležitá zejména primární prevence, která cílí na děti a mladistvé, aby je s touto problematikou obeznámila natolik, aby se konání této činnosti vyhnuly. V České republice vznikl projekt „REVOLUTION TRAIN“, který se snaží nastínit dětem a mladistvým následky, které mohou vzniknout po užívání alkoholu nebo jiných návykových látek.

Následně v práci popíši jednotlivé druhy drog a jejich projevy intoxikace na řidiče motorových vozidel. V neposlední řadě se budu zabývat metodikou postupu

policie, při odhalování, dokumentaci a vyšetřování osob, u kterých je podezření, že řídí vozidlo pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

V praktické části diplomové práce budu formou dotazníkového šetření, které je jedním z kvantitativních výzkumných metod, zjišťovat, zda mají dotázaní respondenti zkušenosti s řízením pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek a zda znají právní následky, které hrozí za jízdu pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. V neposlední řadě mě bude zajímat jejich názor o tom, jaký způsob si myslí, že by byl efektivní pro zamezení stoupání počtu řidičů řídících pod vlivem.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1. Vymezení základních pojmů

Pojem **droga** se historicky vyvíjel a stále vyvíjí, proto pro něj existuje mnoho významů. Slovo droga pochází z arabského slova „durana“, který znamená léčivo a jedná se o sušený rostlinný či živočišný materiál určený k léčebnému použití. Podle definice Světové zdravotnické organizace z roku 1969 je drogou „*jakákoliv substance, která když je vpravena do živého organismu, může změnit jednu nebo více jeho funkcí*“. V mezioborovém glosáři pojmů z oblasti drog a drogových závislostí nalezneme, že úmluvy Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) a Deklarace snižování poptávky o drogách označují tyto látky podřízené mezinárodní kontrole. V medicíně tento termín odkazuje na některá léčiva užívaná pro předejití nebo vyléčení nemoci nebo pro zvýšení fyzické či psychické kondice. Ve farmakologii se termín vztahuje na některé chemické činitele, které upravují biochemické nebo fyziologické procesy ve tkáních nebo organismu. Často se pojmem „droga“ rozumí psychoaktivní látka, a ještě častěji jde o synonymum pro drogy nezákonné.¹ Drogy můžeme tedy definovat jako „*látky měnící různými způsoby psychiku člověka, nebo jeho tělesné funkce, získávající se buď z rostlin*

¹ Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí. Kamil Kalina a kolektiv, Praha 2001, Filia Nova, Rada Evropy – Skupina Pompidou, Rada vlády ČR – meziresortní protidrogová komise str. 32.

(případně živočichů), nebo chemickou syntézou a jejich zneužívání vyvolává návyk až závislost, která může být psychická, fyzická nebo obojí“.²

V českém právním řádu nenalezneme zákonnou definici pojmu „droga“, namísto toho trestní zákoník pracuje s pojmem „**návyková látka**“. V ustanovení § 130 trestního zákoníku je návyková látka definována jako „*alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování*“.

V nařízení vlády č. 463/2013 Sb., *o seznamech návykových látek*, nalezneme seznam návykových látek rozdělených na látky **omamné** a **psychotropní**. **Omamné látky** jsou všechny chemické látky navozující u člověka útlum, poruchu vědomí a necitlivost k bolest. Nejčastěji je tento termín používán pro opiáty a opiody. **Psychotropní látky** jsou látky působící na psychiku člověka, kterou zásadně ovlivňují. U omamných a psychotropních látek vzniká nebezpečí chorobného návyku pro toho, kdo je opakovaně a bez odborného dohledu užívá.

Závislost na drogách můžeme rozdělit na **závislost fyzickou** a **závislost psychickou**, přičemž u některých druhů drog může být vyvolaná závislost obojího typu. Závislost obojího typu vyvolávají látky jako alkohol, opiáty a barbituráty. Psychická závislost se vyznačuje především prahnutím po látce, respektive po jejím účinku. Je důležité si uvědomit, že psychická závislost je mnohem vážnější než závislost fyzická, jelikož u psychické závislosti je mnohem delší doba léčby. Mezi látky, které vyvolávají psychickou závislost se řadí amfetaminy, halucinogeny, a to zejména LSD, kokain a marihuana. Fyzická závislost se projevuje tak, že organismus člověka se droze přizpůsobil a zahrnul ji do svého metabolismu a v důsledku toho ji člověk v tomto stavu potřebuje.³ Pokud člověk zamezí přísunu drogy do těla, projeví se u něj **abstinenční syndrom**. Ten se definuje jako „*soubor různě závažných a různě kombinovaných příznaků, které se objevují po vysazení nebo snížení dávek psychoaktivní látky (drogy), která byla*

² TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-101-1

³ MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0, str. 31

užívána opakovaně, dlouhodobě nebo ve vysokých dávkách“.⁴ Abstinenční syndrom můžeme rozlišit na syndrom fyzický či psychický. Psychický abstinenční syndrom se projevuje formou podrážděnosti člověka, úzkostí, neklidem, útlumem či emoční labilitou. Mezi příznaky fyzického abstinenčního syndromu se řadí různé nepříjemné tělové projevy jako například bolesti svalů, kloubů, žaludeční či střevní problémy a podobně. Fyzická závislost se projevuje hlavně u drog opiátového typu, kterými jsou heroin, kodein, morfin.

Drogy se dají rozdělit nejen podle druhu závislosti, ale také podle kritérií legálnosti – zda jsou legální či nelegální, podle kritérií působení na organismus – zda mají povzbuzující či tlumící efekt a kritéria jako je jejich dostupnost, rizika vzniku závislosti, která úzce souvisí s rozdělením drog s mírným rizikem závislosti (drogy označované jako „měkké drogy“) a drogy s vysokým rizikem závislosti (označované jako „tvrdé drogy“). Můžeme je tedy rozdělit do čtyř typů klasifikace, podle kterých se drogy dělí dle vzniku, podle typu působení a chemického složení a podle stupně společenské nebezpečnosti.

Podle vzniku drogy dělíme na drogy přírodní, syntetické a semisyntetické. Mezi přírodní drogy patří konopné produkty (marihuana, hašiš, hašišový olej a podobně), dále opium, koka, psychoaktivní houby, psychoaktivní rostliny, kterými může být popínavá liána ayahuasca, některé kaktusy, durman blín petúnie, mandragora. Do skupiny syntetických drog řadíme amfetaminy a jejich deriváty, opioidy – syntetické sloučeniny s opiátovými účinky, extáze, taneční drogy, syntetické halucinogeny, těkavé látky či farmaceutická anxiolytika a sedativa. Semisyntetické drogy jsou například morfin, heroin, LSD, kokain a crack.⁵

V publikacích se často můžeme setkat s pojmem **prekursor**, který úzce souvisí s pojmem droga. Jedná se o chemickou látku, roztok či směs používanou nebo určenou pro výrobu omamných nebo psychotropních látek. Konkrétně tyto

⁴ Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí. Kamil Kalina a kolektiv, Praha 2001, Filia Nova, Rada Evropy – Skupina Pompidou, Rada vlády ČR – meziresortní protidrogová komise.

⁵ ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *Drogová epidemiologie*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003. ISBN 80-244-0709-4.

látky nalezneme v příslušných přílohách předpisů Evropské unie, na které odkazuje zákon č. 272/2013 Sb., o prekurzorech drog.

Toxikomanie je pojem, který je totožný s pojmem **drogová závislost**. „*Jedná se o stav periodické nebo chronické intoxikace, která škodí jedinci i společnosti a je vyvolán opakovaným užíváním drogy. Je pro ni charakteristická nepřekonatelná potřeba užívat drogu, tendencí zvyšovat dávky, psychickou, v některých případech i fyzickou závislostí na účincích drogy*“.⁶ Toxikomanie je často zaměňována s **abúzem**, kterým se rozumí nadměrné užívání nebo zneužívání drog či jejich užívání v nevhodnou dobu, čímž se rozumí například v zaměstnání nebo v těhotenství.

Osoby, které užívají drogy můžeme rozdělit na několik **typů uživatelů** podle frekvence a intenzity užívání drog. **Experimentátor** je osoba, která drogy někdy během života zkusila nebo je užívá velmi nepravidelně. U takových osob je velmi malá pravděpodobnost, že by řídily motorové vozidlo, když jsou pod vlivem návykové látky. Experimentátoři užijí návykovou látku většinou v prostředí a mezi lidmi které velmi dobře znají. Vzhledem k nevědomosti, jaký účinek na ně látka bude mít, mají potřebu, aby na ně někdo dohlédl. **Příležitostní uživatel** se stává z osoby, pokud drogu osoba užívá maximálně jednou do týdne. Stává se z toho součást životního stylu, u kterého ale nehrozí riziko (případně hrozí pouze velmi malé) pro rozvinutí závislosti na droze. Nejčastěji se může jednat o užívání marihuany, LSD nebo extáze. U takových osob je už zvýšená pravděpodobnost řízení motorových vozidel pod vlivem. Nejčastěji se jedná o osoby užívající marihuanu. Mírné riziko vzniku závislosti vzniká v okamžiku pravidelného užívání, a to minimálně jednou týdně. Tento typ osob se řadí mezi **pravidelné uživatele**. Taková osoba je nebezpečná pro účastníky silničního provozu a to proto, že řídí hlavně pod vlivem tvrdých drog. Postupně se z pravidelného uživatele stává závislý uživatel, který požívá drogy opakovaně a dochází u něj k toleranci či abstinenčním příznakům včetně syndromu závislosti

⁶ plk. JUDr. CHMELNÍK, Jan, a kolektiv. Drogová kriminalita. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 1999, str. 6.

definovaného dle MKN-10.⁷ Postupem času se z pravidelného uživatele stává **problémového uživatel**, za kterého se považují jedinci užívající dlouhodobě a pravidelně opiody, pervitin nebo uživatelé, kteří si drogy aplikují injekčně.⁸ U takových osob je velmi malá pravděpodobnost, že by řídily motorové vozidlo pod vlivem, a to z důvodu absence financí. Veškeré své finance tito uživatelé vkládají pro pořízení drog a už jim nezbyvají na koupi nebo provoz automobilu. Pokud problémoví uživatelé automobil vlastní, upozorňují na sebe velmi špatným technickým stavem vozidla, a především pak svojí jízdou.

2.2. Drogová kriminalita

Podle typu souvislosti mezi deliktem a zneužívání drogy můžeme rozdělit drogovou kriminalitu do pěti skupin, kterými jsou:

- a) drogové delikty v užším smyslu,
- b) drogové delikty v širším smyslu,
- c) trestné činy spáchané za účelem získání drogy,
- d) trestné činy spáchané pod vlivem drogy,
- e) trestné činy spáchané na toxikomanech.⁹

Drogové delikty v užším smyslu zahrnují trestné činy, které nalezneme v § 283 až § 286 trestního zákoníku. Řadí se sem: nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku a výroba nebo držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu. Do skupiny deliktů v širším smyslu řadíme šíření toxikomanie podle § 287 trestního zákoníku. Jedná se o jednání vedoucí k šíření nealkoholové toxikomanie, které spočívá ve svádění jiného k užívání drog, v podpoře a podněcování či šíření drog. Tyto dvě skupiny deliktů jsou v

⁷ Mezinárodní klasifikace nemocí: Mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů ve znění desáté decennální revize MKN-10. (Vyd. 3.). Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky.

⁸ Statní zdravotní ústav. *Národní zdravotnický informační portál: Fáze drogové závislosti* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/322-faze-drogove-zavislosti>

⁹ VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČHTA a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, ISBN: 978-80-7400-732-3

České republice označovány jako **primární drogová kriminalita**. „*Trestné činy (především majetkové a násilné povahy), které nezahrnují přímo nakládání s drogami, ale jsou páčány v souvislosti s jejich užíváním, zejména pod vlivem OPL nebo v souvislosti s potřebou finančních prostředků na drogy*“¹⁰ řadíme do **sekundární drogové kriminality**. Tato kriminalita není systematicky sledována v žádném evidenčním systému a odhaduje se, že tvoří značný podíl na celkovém objemu trestné činnosti.

2.2.1. Vymezení trestné činnosti související s drogami

Podle klasifikace Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (dále jen „EMCDDA“), která byla vyvinuta pro trestné činy související s nelegálními drogami, existují čtyři druhy trestných činů, které vymezují kriminalitu související s návykovými látkami.

1) Psychofarmakologicky podmíněné trestné činy jsou první kategorií vymezující trestnou činnost související s drogami. Jedná se o trestné činy spáchané v důsledku změn v organismu osoby vyvolané užitím návykové látky. Jedná se o „*trestné činy proti životu a zdraví (úmyslné i z nedbalosti), proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, některé trestné činy obecně nebezpečné (ohrožení pod vlivem návykové látky) či proti pořádku ve věcech veřejných (výtržnictví, opilství), ovšem pod vlivem návykových látek je páčáno i značné množství majetkových trestných činů*“.¹¹ Mezi trestné činy obecně nebezpečné řadíme i skutky, kterých se dopustili řidiči motorových vozidel, kteří řídili pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

2) Ekonomicky motivované trestné činy jsou trestné činy spáchané za účelem obstarání prostředků na návykovou látku či obstarání látky samotné. Řadí se sem nejen trestné činy proti majetku, ale také činnost,

¹⁰ ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. Drogy a kriminalita – jaký je mezi nimi vztah? Adiktologie. Roč. 11., č. 3. ISSN 1213-3841, str. 160.

¹¹ ZEMAN, Petr. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3, str. 326

jejímž cílem je zvýšení příjmů pachatele, a to například prodejem drog či loupežemi. Tento druh trestné činnosti související s drogami je také označován jako „opatřovací kriminalita“.

3) Systémové trestné činy jsou trestné činy „spáchané v rámci fungování drogových trhů, jako doprovodné jevy obchodu s drogami (typicky násilná kriminalita, vydírání, poškozování majetku, úplatkářství apod.). Drogové trhy jsou lukrativní a nezákonné, takže skupiny zapojené do obchodu s drogami soupeří o ohromné zisky a nemají přitom možnost využít formální mechanismy nenásilného řešení sporů, běžné ve světě legálního obchodu (smírčí řízení, soudy, arbitráže atd.).¹²

4) Trestné činy spočívající v porušení právní regulace nakládání s návykovými látkami je skupina trestných činů, u které drogy nevystupují jako motiv nebo spouštěč pro kriminálního chování, ale podstatou je zákaz či omezení možnosti užívání drog, jejich přechovávání, pěstování, výroby, dovozu a obchodování s nimi, ale i jiné trestné činy jakožto výroba a obchod s prekurzory drog nebo praní špinavých peněz. Tuto skupinu tvoří především trestné činy primární drogové kriminality.

2.2.1.1. Primární drogová kriminalita

Jedná se o činnost, která porušuje právní předpisy regulující nakládání s omamnými a psychotropními látkami, jedy a látkami s hormonálním účinkem. Jednotlivé skutkové podstaty těchto trestných činů nalezneme v hlavě VII. trestního zákoníku, v § 283-288. Tyto drogové trestné činy jsou řazeny mezi trestné činy obecně nebezpečné a vyžadují z hlediska subjektivní stránky úmyslné zavinění.

Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy je upravena v § 283, trestního zákoníku. „Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému patří pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující

¹² ZEMAN, Petr *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3, str. 326

*omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem“.*¹³ Jedná se o nejčastěji páchaný trestný čin primární drogové kriminality z dlouhodobého hlediska.

Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedů je upraveno v § 284, trestního zákoníku. *„Kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoliv tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.“*¹⁴ Jak je z definice ustanovení patrné, musí zde být splněn zákonný znak kvantitativní podmínky. Tato podmínka je odvoditelná ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky pod spisovou značkou Tpjn 301/2013, kde jsou uvedeny hodnoty omamných a psychotropních látek, které se považují za množství větší než malé. Druhý odstavec tohoto ustanovení se zaměřuje na tvrdé drogy a stanovuje že *„kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v odstavci 1 nebo jed v množství větším než malém, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci“.*¹⁵

Nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku nalezneme upraveno v § 285 trestního zákoníku. Toto ustanovení rozlišuje pěstování konopí, které je upraveno zvlášť v odstavci 1, a hub nebo jiných rostlin, které jsou upraveny v odstavci 2 § 285 trestního zákoníku. Ten *„kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, peněžitým trestním nebo propadnutím věci“.*¹⁶ Osoba, která *„neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než uvedenou v odstavci*

¹³ § 283, odst. 1, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

¹⁴ § 284, odst. 1, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

¹⁵ § 284, odst. 2, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

¹⁶ § 285, odst. 1, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

*1 obsahující omamnou nebo psychotropní látku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo propadnutím věci.*¹⁷

Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu je upraveno v § 286 trestního zákoníku. Cílem tohoto ustanovení je postihnout i takové jednání, které spočívá v pouhé přípravě výroby drogy. Trestného činu se tedy dopustí i osoba, která *„vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává precursor nebo jiný předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku, který obsahuje omamnou nebo psychotropní látku, nebo jedu, bude potrestán odnětím svobody až na pět let, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*¹⁸

Šíření toxikomanie je upraveno v § 287 trestního zákoníku. Trestného činu se dopouští ten *„kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívání takové látky jinak podněcuje nebo šíří, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.*¹⁹

Výroba a jiné nakládání s látkami s hormonálním účinkem nalezneme v § 288 trestního zákoníku. *„Kdo neoprávněně ve větším množství vyrobí, přechovává, doveze, vyveze, proveze, nabízí, prodá, jinému poskytne nebo podá látku s anabolickým nebo jiným hormonálním účinkem za jiným než léčebným účelem, nebo kdo vůči jinému použije metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu nebo jinou metodu s dopingovým účinkem za jiným než léčebným účelem, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok.*²⁰

2.2.1.2. Sekundární drogová kriminalita

Pojmem sekundární drogová kriminalita se rozumí trestná činnost, která je spáchaná pod vlivem drog. Obecně lze říci, že drogy mohou ovlivnit všechny trestné činy, pokud se jich pachatel dopustí pod jejich vlivem. Vždy se ale musí zkoumat, zda se pachatel do stavu nepřičetnosti přivedl sám a zda se tak stalo úmyslně či z nedbalosti. Do sekundární drogové kriminality řadíme především

¹⁷ § 285, odst. 2, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

¹⁸ § 286, odst. 1, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

¹⁹ § 287, odst. 1, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

²⁰ § 288, odst. 1, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

psychofarmakologicky podmíněnou, ekonomicky motivovanou a systémovou trestnou činností. Oproti primární drogové kriminalitě je ve většině případů velmi obtížné prokázat souvislost mezi trestnou činností a zneužitím návykových látek, z čehož pramení problematické aspekty sekundární drogové kriminality, kterými jsou například vysoká latence či absence relevantních statistických údajů. „*Nejde totiž tak jako u primární drogové kriminality o samostatně vykazované trestné činy, ale o trestné činy různého druhu, jejichž společným jmenovatelem je pouze určitá souvislost s užíváním OPL, což je znak, která se ve statistických databázích kriminality systematicky nesleduje*“.²¹

Existuje snad jediný trestný čin, u kterého lze prokázat souvislost mezi trestnou činností a zneužitím návykové látky. Jedná se o **ohrožení pod vlivem návykové látky**, které nalezneme upravené v § 274 trestního zákoníku. „*Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil pod vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při které by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*“²² V tomto ustanovení není přikládána důležitost droze jako komoditě, ale samotnému ovlivnění jedince drogou. Nejčastěji je tento trestný čin páčán formou řízení motorového vozidla řidičem, který je ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou. U vyšetřování tohoto trestného činu se zkoumá, zda osoba řídila pod vlivem alkoholu, návykové látky nebo obojího. Změření alkoholu u řidiče motorového vozidla se provádí dechovou zkouškou kalibrovaným přístrojem nebo krevními testy. Hranice pro trestný čin ohrožení pod vlivem je u alkoholu od 1 promile. Do 1 promile alkoholu se jedná o přestupek. U ovlivnění jinou návykovou látkou existují orientační testy na přítomnost návykové látky v těle. Pokud je orientační test pozitivní je nutné provést rozbor krve pro zjištění výšky koncentrace návykové látky v těle. V každém takovém případě je nutné přibrání znalce z oboru zdravotnictví, který

²¹ ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-180-6, str. 19

²² § 274, odst. 1, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

stanoví, zda byly rozpoznávací a ovládací schopnosti osoby pachatele lehce sníženy (přestupek) nebo zda byly výrazně sníženy (trestný čin).

2.3. Protidrogová politika v České republice

Protidrogovou politiku můžeme definovat jako „*soubor preventivních, vzdělávacích, léčebných, sociálních, regulačních, kontrolních a dalších opatření uskutečňovaných na mezinárodní, národní, krajské a místní úrovni, jejichž účelem je ochrana jednotlivců i společnosti před zdravotními, sociálními a ekonomickými škodami, souvisejícími s užíváním návykových látek*“.²³ Protidrogová politika v České republice koresponduje s politikou na mezinárodní úrovni, jelikož téměř všechny dokumenty byly v České republice ratifikovány a vtěleny do vnitrostátních právních předpisů. V České republice existují organizace, které se v rámci vnitrostátní protidrogové politiky touto problematikou zabývají. Hlavním poradním a koordinačním orgánem v této oblasti je Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky v mezinárodní a vnitrostátní oblasti. Součástí Odboru protidrogové politiky Úřadu vlády ČR je Národní monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost, které zajišťuje sběr, analýzu a distribuci dat o užívání drog, o jeho dopadech a o realizovaných opatřeních protidrogové politiky. Jeho úkolem je také vydávat každoročně výroční zprávu o stavu ve věcech drog v České republice, která nám přináší aktuální data a informace o problematice drog na našem území. Nedílnou součástí protidrogové politiky je Národní protidrogová centrála, která má za úkol nejen odhalovat drogové delikty, ale i navazovat a udržovat vzájemné spolupráce s ostatními orgány stejné úrovně v členských a nečlenských státech Evropské unie. Drogová trestná činnost většinou přerůstá hranice jednoho státu, a i kontinentu, a proto je mezinárodní spolupráce těchto orgánů vyšetřujících drogovou trestnou činnosti velmi důležitá. V závislosti k této problematice byly zřízeny nejrůznější organizace pro mezinárodní spolupráci, kterými jsou Mezinárodní organizace kriminální policie (dále jen „INTERPOL“), Evropský

²³ ZEMAN, Petr. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3, str. 332

policejní úřad (dále jen „EUROPOL“) či Jednotka Evropské unie pro justiční spolupráci (dále jen „EUROJUST“).

2.3.1. Právní úprava a návykové látky v České republice

V právním prostředí České republiky existují hmotně právní předpisy, které postihují nedovolená nakládání se zakázanými látkami. Mezi tyto předpisy řadíme *zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění*, který postihuje závažnější protiprávní jednání tohoto druhu. Méně závažné protiprávní jednání upravuje *zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích v posledním znění*, a *zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky v posledním znění*. Mezi další právní předpisy, upravující drogovou problematiku řadíme *zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách v posledním znění*, který upravuje zacházení s návykovými látkami, jejich vývoz, dovoz a tranzitní operace s nimi, zacházení s přípravky obsahujícími návykovou látku, pěstování máku, konopí a koky a vývoz, dovoz a zneškodňování makoviny. Dalším právním předpisem je *zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek v posledním znění*, jehož cílem je snaha zvýšit ochranu veřejného zdraví, a to zejména pokud jde o děti a mladistvé, ale také snížit dopady škod působených návykovými látkami v rovině sociální, bezpečnostní a hospodářské. K drogové problematice vydala vláda České republiky nařízení, jako prováděcí předpisy k trestnímu zákoníku. Jedná se o *nařízení vlády č. 454/2009 Sb.*, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za látky s anabolickým a jiným hormonálním účinkem a jaké je jejich množství, a co se pro účely trestního zákoníku považuje za metodu spočívající ve zvyšování přenosu kyslíku v lidském organismu a za jiné metody s dopingovým účinkem. *Nařízením vlády č. 455/2009 Sb.*, se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku. Dalším prováděcím předpisem je *Nařízení vlády č. 467/2009 Sb.*, kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů. Tato norma nyní obsahuje jen seznam nedovolených látek –

jedů, kdy hodnoty množství většího než malého u omamných a psychotropních látek a přípravků bylo zrušeno v srpnu roku 2013 nálezem Ústavního soudu č. 259/2013 Sb. V neposlední řadě existuje *Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek.*

2.3.2. Mezinárodní protidrogové úmluvy

V současné době v mezinárodním právu platí tři hlavní úmluvy OSN, které zajišťují protidrogovou politiku. Jedná se o *Jednotnou úmluvu o návykových látkách z roku 1961*, která je v České republice implementována *vyhláškou č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách, Úmluva o psychotropních látkách z roku 1971*, která je v České republice implementována *vyhláškou č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách, a Jednotná úmluva proti nezákonnému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988*, která je v České republice implementována *sdělením č. 462/1991 Sb., o Úmluvě OSN proti nezákonnému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.* Zmíněné první dvě úmluvy upravují zejména seznamy omamných a psychotropních látek, které jsou zakázané a na které se vztahují speciální předpisy pro nakládání s nimi. Poslední zmíněná úmluva upravuje procesně právní vztahy nejenom mezi přístupujícími státy. Tyto úmluvy zajišťující protidrogovou politiku měly za úkol zastavení pronikání legálních drog na černý trh a měly zamezit ilegálnímu obchodování se zakázanými látkami. Tento trend se však nepodařilo účinně potlačit, protože chyběl zásadní nástroj pro dosažení cíle, a to jednotnost právních úprav drogové problematiky v jednotlivých zemích. Poslední zmíněná úmluva však tuto jednotnost přinesla a položila tak základní kámen pro účinný a efektivní boj s drogovou trestnou činností.²⁴

2.4. Prevence proti drogám v dopravě

Jedná se o soustavu opatření, které mají za úkol předcházet či zamezit drogovým závislostem ve společnosti. Většina preventivních strategií se zaměřuje na užívání

²⁴ *Zaostřeno na drogy* [online]. 2005 [cit. 2023-02-10]. ISSN 1214-1089. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/4624/595/Zaostreno%20200504.pdf

návykových látek obecně, některé se zaměřují na související problémy jako jsou násilí, majetková trestná činnost či řízení motorových vozidel pod vlivem. Existují cílené preventivní programy, které se zaměřují přímo na konkrétní látky, například alkohol, tabák lehké nebo tvrdé drogy a v této oblasti pracují se svými klienty. Prevenci proti drogám lze rozdělit do několika úrovní. Základem je prevence primární, která by měla zamezit vzniku problému s užíváním drog, prevence sekundární, která je schopna odhalit problém nebo prevence terciální, která se zabývá minimalizováním negativních dopadů.

2.4.1. Primární prevence

Cílem primární prevence je „zabránit tomu, aby lidé vůbec začali návykovou látku užívat nebo aby s užíváním začali co nejpозději, přičemž cílovou skupinou je zde ta část populace, která návykové látky dosud neužívá“.²⁵ Tato prevence by měla probíhat především v rodině, kdy je nutné dítěti podávat pravdivé informace, mluvit s těmito dětmi o dané problematice a je především důležité vést děti ke smysluplným aktivitám ve volném čase. Primární prevence probíhá také ve školách, která funguje formou zahrnutí všech aktivit realizovaných s cílem předejít problémům spojených s výskytem sociálně-patologických jevů. Cílem je tedy poskytnout skupině znalosti, dovednosti a postoje podporující zdravý životní styl tak, aby získané znalosti dokázali uplatnit v běžném životě.

V posledních letech velmi výrazně zhoustl silniční provoz, s čímž se zvýšilo i riziko vzniku dopravních nehod. Toto riziko se ještě zvyšuje tehdy, pokud je osoba, která řídí motorové vozidlo, pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. V rámci prevence se policie v jednotlivých krajích zaměřuje na autoškoly a střední školy, kdy přítomné osoby informuje nejen o možných právních následcích, které pro ně nastanou v případě, kdy bude zjištěno, že řídili pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky ale i finančních či zdravotních následcích.

²⁵ ZEMAN, Petr. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3, str. 332

V rámci primární prevence, která by měla odradit od užívání návykových látek, vznikl v České republice projekt „REVOLUTION TRAIN“. Tento projekt cílí na děti a mládež ve věku 12 až 17 let a jeho cílem je prostřednictvím zapojení všech lidských smyslů efektivně zapůsobit na návštěvníka, na jeho pohled na legální a nelegální drogy a inspirovat je k pozitivním životním volbám. Jedná se o vlak, který jezdí napříč Českou republikou a Německem. Je rozdělen do tří sekcí – kinosál s projekcí filmu, dialog s výkladem a výstavní prostor. Projekce je prokládána simulací rozhodování v konkrétních situacích, lektorským výkladem, diskuzí a prohlídkou jednotlivých částí vlaků. Návštěvníkům je puštěn příběh skupiny mladých lidí, kteří experimentují s užíváním návykových látek a nabádají ostatních k jejich vyzkoušení. Cílem této části je poukázat na to, že můžeme takovou nabídku odmítnout, aniž bychom byli za outsidersa. V druhé části filmu se zobrazuje divoká jízda autem, kdy je řidič i spolujezdec pod vlivem návykových látek. Scéna končí vážným zraněním řidiče i spolujezdce, smrtí nevinné osoby a následným trestním řízením. Dále se film soustřeďuje na osudy lidí, kteří pokračují v užívání návykových látek a stávají se závislými. Na jednotlivé části filmu navazují sekce v jednotlivých vagoněch, které představují prostředí nebo prostory, jejichž funkcí je maximálně reálným způsobem zobrazit místa události, které souvisejí s představovaným příběhem. Cílem tohoto projektu je ukázat dětem a mladistvým realitu, která se skrývá za užíváním návykových látek a jaké následky jim mohou hrozit, pokud začnou návykové látky užívat.²⁶

2.4.2. Sekundární prevence

Cílem sekundární prevence je „*přimět osoby, které návykové látky užívají, aby s užíváním přestaly či je co nejvíce omezily, přičemž cílovou skupinou je část populace, která již návykové látky užívá*“.²⁷ Jednodušeji lze říci, že se jedná o pomoc těm, kteří pravidelněji nebo pravidelně drogy užívají a najít cestu zpět do běžného života bez drog. Pro uživatele drog je vytvářen systém odborné

²⁶ REVOLUTION TRAIN: Protidrogový vlak [online]. [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <http://www.revolutiontrain.cz/v2/index.php>

²⁷ ZEMAN, Petr. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3, str. 332

pomoci, kde jeho jednotlivé složky nabízí služby podle určitých ukazatelů, kterými jsou například fáze závislosti, hloubka motivace změnit se, ochota spolupracovat, sociální a psychická situace jedince. Do systému odborné pomoci v České republice se řadí linky telefonické pomoci, poradny, pedagogicko-psychologické poradny pro děti a mládež, poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy, alkoholicko-toxikologické poradny, kontaktní centra, terapeutické komunity, ústavní léčebny, doléčovací a resocializační centra a mnoho dalších.

Do sekundární prevence v oblasti drog v dopravě můžeme zařadit nástroje, kterými docílíme toho, že osoby, které jsou pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek neusednou za volant motorového vozidla. Mezi tyto nástroje můžeme zařadit například zvýšení dohledu policií nad silničním provozem, zvýšení finančního postihu, zvýšení trestů či modernizací automobilů, kdy před jízdou si bude muset řidič napřed dýchnout jinak se auto nerozjede. Cílem této prevence je přijetí opatření, které povedou ke snížení počtu řidičů, kteří řídí pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

2.4.3. Terciální prevence

Cílem terciální prevence je „zabránit vzniku vážných či trvalých zdravotních a sociálních problémů v souvislosti s užíváním návykových látek u uživatelů a v jejich okolí, a cílovou skupinou je část populace, která návykové látky užívá obzvláště rizikovým způsobem (např. injekční uživatelé drog).“²⁸ V rámci této prevence dochází například k výměně použitých jehel a stříkaček za nové. Nejedná se však o podporu braní drog, jak by se mohlo zdát, ale tito lidé jsou ve fázi závislosti, kdy si drogu vzít musí a pokud nebudou mít čisté prostředky pro vpravení si drogy do těla nebo nebudou mít tyto prostředky vůbec, budou si je brát například z nemocničních kontejnerů nebo si je vzájemně půjčovat ve skupině. Kvůli tomu riskují infekce a přenosy infekčních onemocnění jako jsou žloutenka, HIV či AIDS. Ve větších městech existují týmy pracovníků, kteří chodí na místa, kde se narkomani scházejí, a kromě výměny jehel a stříkaček,

²⁸ ZEMAN, Petr. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3, str. 332

jim vysvětlují a rozdávají letáky s jednoduchými informacemi a kontakty do léčebných středisek. Díky této pomoci se někteří narkomani odhodlají podstoupit první kroky k léčbě.

Tento druh prevence se oblasti drog v dopravě již tolik netýká, protože tito uživatelé zpravidla nevlastní motorové vozidlo. Všechny své finance používají pro pořízení drog a už jim nezbyvají na koupi či provoz automobilu.

2.5. Drogy v dopravě

V dnešní době se skoro každý na dopravě určitým způsobem podílí a může se stát buď pachatelem nebo obětí trestného činu, a to z důvodu velmi husté a stále se rozrůstající dopravní sítě. V posledních letech roste obliba v užívání alkoholových a nealkoholových návykových látek zejména u mladé generace, která se velmi často začala projevovat v silniční dopravě. Tyto účinky omamných a psychotropních látek na schopnost řízení motorového vozidla jsou zvláště nebezpečné. Zejména pak pro mladé řidiče, kteří mají malou zkušenost jak s řízením motorovým vozidlem a dopravním provozem, tak s účinky alkoholových a nealkoholových návykových látek. V současné době se na silnicích pohybují mladí lidé se silnými osobními vozidly nebo motocykly, které tyto osoby svádějí k vysokému riskování a s užitím návykové látky se toto riziko zvyšuje.

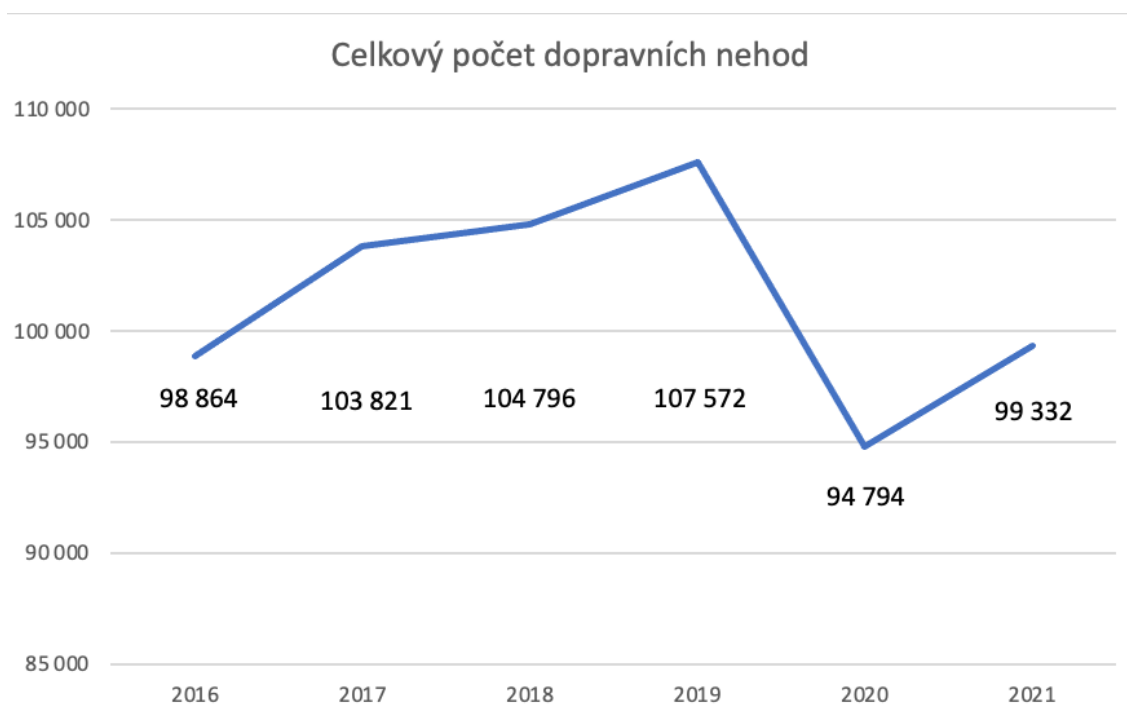
Jak jsem již v práci několikrát zmínila, omamné a psychotropní látky ovlivňují psychiku člověka různými způsoby v závislosti na užití látky. S tím úzce souvisí rozdílné chování osob, jelikož na každého tyto látky působí jinak a je tím rozdílně ovlivněna psychika osob v závislosti na ovlivnění konkrétním druhem omamné nebo psychotropní látky. *„Jak drogy působí, začíná člověk chápat teprve v posledních třech desetiletích. V lidské mozku je přenášen elektrický signál, což umožňují nervová vlákna spojující nervovou buňku neboli neuron s jinou nervovou buňkou. Nervové buňky zajišťují nervovou aktivitu celého mozku. Při přenosu signálu z jedné buňky do druhé hrají velmi důležitou roli neuropřenašeče (transmitery) – signální molekuly chemických látek, které obstarávají nervové vzruchy. Neuropřenašeče v nervové buňce buď vyvolají další podnět (tzv. budivá synapse) nebo způsobí útlum (tzv. tlumivá synapse).*

Reagují na ně specializované receptory, což bývají obvykle bílkoviny zabudované v membráně cílové buňky. K předání signálu stačí uvolnit pouze nepatrné množství přenašeče. V souvislosti s drogami se za klíčové transmitery považují serotonin (vyvolává pocity spokojenosti), dopamin (díky němu se cítíme příjemně) a nerodrenalin. Kokain a amfetaminy se těší oblibě například proto, že s jejich užitím dochází k uvolnění nerodrenalinu a dopaminu. Morfin např. působí na několik typů tzv. opioidových receptorů, které se svým účinkem liší.“²⁹

S vývojem drogové scény v České republice se mění i spektrum zneužívání drog v populaci, které se promítá nejen do silničního provozu. Zatímco nejčastěji se v minulosti v silniční dopravě zneužíval alkohol, v současné době vedle alkoholu, který je stále často užívanou drogou řidiči motorových vozidel, se na scéně zneužívaných látek objevují kanabioidy, amfetaminové drogy či opiody.

²⁹ JANÁKOVÁ, Hana. Vliv drog na protiprávní jednání v dopravě a jeho sociální dopady v okrese Pelhřimov. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, zdravotně sociální fakulta. prim. MUDr. VOREL František, CSc. Dostupné z: <https://theses.cz/id/qkenwc/811018>

2.5.1. Statistická kvalifikace řízení pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek v České republice

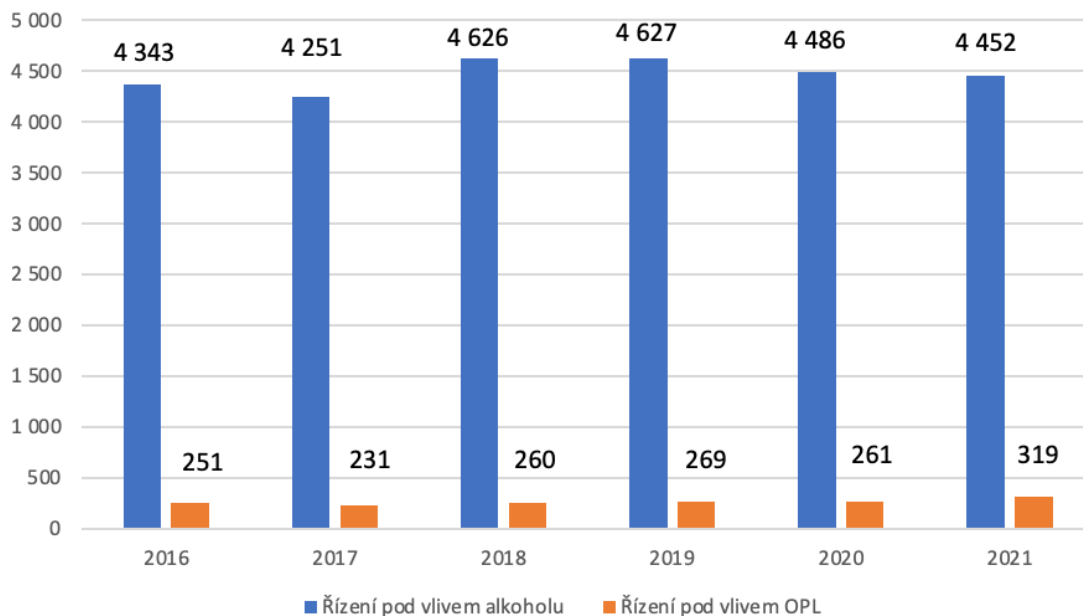

Graf č. 1 – celkový počet dopravních nehod.

Zdroj: Statistické údaje o nehodovosti na území České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Počet dopravních nehod v České republice měl až do roku 2019 vzrůstající tendenci. Ta se zastavila v roce 2020, kdy na jejím poklesu měla velký vliv koronavirová krize. Při této krizi byla snížena mobilita osob a došlo k významnému snížení hustoty provozu v dopravě. Vlivem nízkého počtu dopravních nehod byl v roce 2020 zaznamenán i nejnižší počet usmrcených osob následkem dopravní nehody v historii policejní statistiky. I přes pokles celkového počtu dopravních nehod nedošlo však k významnému snížení počtu dopravních nehod způsobených řidiči řídících pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. V roce 2021 je z grafu patrné opětovné zvýšení celkového počtu dopravních nehod a vzhledem ke zvýšené hustotě silničního provozu v České republice je možné předvídat, že počet dopravních nehod se bude stále zvyšovat.

Počet dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem alkoholu a návykových látek

Graf č. 2 – počet dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem alkoholu a návykových látek

Zdroj: Statistické údaje o nehodovosti na území České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

V roce 2016 šetřila Policie České republiky celkem 98 864 dopravních nehod, při kterých bylo usmrceno celkem 545 osob. V 4 343 případech se jednalo o dopravní nehody, které byly způsobeny osobami, které řídili pod vlivem alkoholu. Policie dále šetřila celkem 251 dopravních nehod, kdy byly osoby ovlivněny návykovou látkou.³⁰

V roce 2017 vzrostl oproti předešlému roku celkový počet dopravních nehod. Policií České republiky bylo šetřeno celkem 103 821 dopravních nehod, při kterých bylo usmrceno 502 osob. I přes vzrůstající tendenci počtu dopravních nehod se v tomto roce snížil celkový počet nehod způsobených řidiči, kteří byli ovlivněni alkoholem nebo jinou návykovou látkou. Celkem policie

³⁰ *Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2016* [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>

šetřila 4 251 dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem alkoholu a 231 dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem jiné návykové látky.³¹

V roce 2018 můžeme z grafu sledovat zvýšení, jak celkového počet dopravních nehod, tak počtu dopravních nehod způsobených řidiči pod vlivem alkoholu i jiných návykových látek. Celkem bylo způsobeno 104 796 dopravních nehod. Při těchto nehodách bylo usmrceno 565 osob. Policie šetřila 4 626 dopravních nehod způsobených řidiči ovlivněnými alkoholem a 260 dopravních nehod způsobených řidiči ovlivněnými jinou návykovou látkou.³²

V roce 2019 bylo Policií České republiky šetřeno celkem 107 572 dopravních nehod, při kterých bylo usmrceno 547 osob. V tomto roce bylo z celkového počtu dopravních nehod způsobeno celkem 4 627 pod vlivem alkoholu. Při těchto dopravních nehodách zemřelo 53 osob, 222 osob bylo těžce zraněno a 1 965 osob bylo zraněno lehce. Nejvíce dopravních nehod pod vlivem alkoholu způsobily osoby, kterým byla policií naměřena hodnota alkoholu nad 1,5 promile, a to u 2 923 dopravních nehod. Policie dále šetřila 670 dopravních nehod, kdy u viníka byla naměřena hodnota alkoholu od 1,0 do 1,5 promile alkoholu. Celkem policie šetřila 3 593 dopravních nehod, u kterých byl u řidiče zjištěn alkohol nad 1,0 promile. To představuje 77,7 % všech nehod zaviněných pod vlivem alkoholu. Dále v roce 2019 policie šetřila 269 dopravních nehod, které byly zaviněny řidiči, kteří byli pod vlivem jiných návykových látek. Od roku 2010 má tato problematika dopravních nehod pod vlivem jiných návykových látek stoupající tendenci. Při těchto nehodách bylo v roce 2019 usmrceno celkem 9 osob.³³

³¹ *Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2017* [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>

³² *Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2018* [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

³³ *Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2019* [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

V roce 2020 Policie České republiky šetřila celkem 94 794 dopravních nehod. Jak jsem již výše zmínila, na tomto poklesu má velký podíl koronavirová krize. Vlivem nízkého počtu dopravních nehod byl v roce 2020 zaznamenán nejnižší počet usmrcených osob, a to celkem 460. I přes koronavirovou krizi nedošlo k významnému snížení počtu dopravních nehod způsobených řidiči řídícími pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. V roce 2020 bylo způsobeno celkem 4 486 dopravních nehod řidiči řídících pod vlivem alkoholu. Nejvíce z tohoto počtu dopravních nehod způsobili řidiči, u kterých byla naměřena hodnota nad 1,5 promile alkoholu, a to u 2 872 dopravních nehod. Z celkového počtu dopravních nehod způsobených řidiči řídících pod vlivem alkoholu bylo 79 % všech nehod zaviněno řidiči, kterým byla naměřena hodnota alkoholu nad 1,0 promile. Oproti roku 2019 se nepatrně snížil počet osob usmrcených při dopravních nehodách zaviněných pod vlivem alkoholu. Při těchto nehodách zemřelo celkem 50 osob. Velmi nepatrný pokles můžeme sledovat i u dopravních nehod způsobených řidiči řídících pod vlivem jiné návykové látky. Policie v roce 2020 šetřila celkem 261 dopravních nehod, které byly zaviněny pod vlivem jiných návykových látek. Zvýšil se však počet usmrcených osob, kdy byl celkový počet těchto osob 12.³⁴

V roce 2021 se počet dopravních nehod opět zvýšil. Policie vyšetřovala celkem 99 332 dopravních nehod, při kterých bylo usmrceno 470 osob. Malý pokles oproti roku 2020 evidovala policie u dopravních nehod způsobených řidiči řídících pod vlivem alkoholu. Jedná se o pokles 34 nehod, kdy celkem bylo zaviněno 4 452 dopravních nehod řidiči řídících pod vlivem alkoholu. Při takto zaviněných dopravních nehodách zemřelo 41 osob, 158 osob bylo zraněno těžce a 1 886 osob bylo zraněno lehce. Celkem policie šetřila 77,3 % nehod zaviněných řidiči, u kterých byla zjištěna hodnota alkoholu nad 1,0 promile. V roce 2021 byl zaznamenán nejvyšší počet dopravních nehod způsobených řidiči řídících pod vlivem jiné návykové látky. Policie celkem šetřila 319 nehod, které byly zaviněny

³⁴ *Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2020* [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

pod vlivem jiných návykových látek. Při těchto nehodách bylo usmrceno celkem 8 osob.³⁵

2.5.2. Užívání drog řidiči motorových vozidel a projevy intoxikace

2.5.2.1. Alkohol

Alkohol řadíme mezi tlumivé látky, které mají rozporuplné účinky. Vzniká chemickým procesem, při kterém jsou cukry přeměňovány kvasinkami na alkohol. V nízkých dávkách působí na člověka velmi povzbudivě, osoby se dostávají do pocitu euforie, uvolnění a ztrácí tak zábrany. Ve větším množství však může utlumit nervové centrum dýchání a způsobit zástavu dechu.

Účinnou látkou je etanol, který je „specificky vonící, bezbarvá, hořlavá kapalina, používá se k výrobě chemikálií a alkoholických nápojů, jako palivo nebo dezinfekční prostředek.“³⁶

U alkoholu můžeme stanovit čtyři základní stádia intoxikace, která se projevují jako:

- „*podnapilost – nejmírnější stupeň postižení psychických, sensorických a motorických funkcí. Tento stupeň nemusí být zřejmý. Poruchy jsou zjistitelné až podrobnějším vyšetřením a testy. Je zhoršena koordinace jemnějších pohybů, dochází k prodloužení reakční doby.*
lehký stupeň opilosti – je již viditelná nápadná změna chování osoby, dochází ke zvýšení psychomotoriky, mnohmluvnosti, chvástavosti, snížení morálních zábran, projevy agresivity apod. Je přítomno narušení psychomotorických funkcí, osoby jsou nejistí v pohybu, vrávoravá chůze apod., postiženy senzomotorické funkce nejvíce zrak a sluch.
- *střední stupeň opilosti – výrazný útlum zpomalování psychomotoriky, málo srozumitelná a blábolivá řeč, snížení pozornosti, vrávoravá chůze až pády.*

³⁵ Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2021 [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

³⁶ Informace o drogách: Alkohol. *Prev-centrum* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/alkohol/>

- *těžký stupeň opilosti – tupost, ztráta orientace, zpomalená výbavnost představ, nesrozumitelná řeč, neschopnost chůze.*³⁷

Řidiči motorových vozidel ovlivnění alkoholem jsou velkým nebezpečím nejen pro sebe, ale i pro své okolí. *„Člověk pod vlivem si více věří, a jeho rozjařenost a sebevědomí mají za následek, že více riskuje, jede rychleji, rozpálí to na rovince, řeže zatáčky a prostě si to užívá. Má pocit, že mu řízení perfektně jde a je z toho v euforii. Možná nebezpečí si nepřipouští, jeho zábrany padly. Zkreslené vnímání si neuvědomuje, připadá si „normálně“, resp. mnohem lépe a schopněji než normálně. Bohužel ale jeho tělo ani mysl nefungují stejně, jako za střízliva, stává se, že chybně šlápne, jeho pohyby volantem mohou být neadekvátní situaci, špatně odhadne vzdálenost či přiměřenou rychlost vzhledem k terénu, a navíc nevnímá plně, co se kolem děje (tunelové vidění). V případě nenadálé události reaguje přehnanou silou (dupne na brzdu příliš zhurta, strhne volant), avšak mnohem později než střízlivý řidič.*³⁸

2.5.2.2. Konopné drogy

Psychoaktivní látky pocházející z konopí jsou označovány jako kanabinoidy, mezi které patří marihuana, hašiš a hašišový olej. Za psychoaktivní účinky, které konopné drogy způsobují, je zodpovědná látka nazývaná delta-9-tetrahydrokanabinol (dále jen „THC“). Tyto účinky se projevují změnou chování, nálady či vnímání. Může se u jednice objevit euforie nebo naopak úzkost, záchvaty smíchu bez zjevné příčiny, zpomalené vnímání času, zhoršení úsudku a pozornosti. Některým uživatelům mohou ve výjimečných případech spustit psychotický stav.

Marihuana se připravuje ze sušených listů a květů konopí, kdy koncentrace účinné látky v marihuaně závisí na tom, jakým způsobem byla marihuana pěstována a z jaké části byly listy odebrány a sušeny. Marihuana může být pěstována dvěma

³⁷ CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999, str. 25.

³⁸ Zpravodajství: Řidiči pod vlivem alkoholu. Policie České republiky [online]. 2021 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/or-kladno-zpravodajstvi-ridici-pod-vlivem-alkoholu.aspx>

způsoby. Za první způsob se považuje pěstování rostliny konzumenty marihuany v domácích podmínkách. Tento způsob je společensky méně škodlivý, jelikož produkt vypěstovaný tímto způsobem má zpravidla nízký obsah THC a celková produkce pěstitelů není nijak vysoká, protože má za cíl uspokojit vlastní potřebu uživatele. Za společensky více škodlivý se považuje druhý způsob pěstování marihuany. Pěstitelé pěstují konopí ve velkém, většinou k tomu používají různé objekty, kterými mohou být například skladovací prostory, zemědělské objekty, stodoly, skleníky ale i panelákové byty a podobné. V těchto prostorách pěstitelé vytvoří vhodné podmínky pro pěstování konopí a může se zde nacházet až několik set kusů rostlin konopí, které díky uzpůsobeným podmínkám pro jejich pěstování rostou až třikrát rychleji než v běžných venkovních podmínkách. To se pak promítá do obsahu THC, které může dosahovat až 25 %. Marihuana se užívá formou kouření (někdy s příměsí tabáku), nebo se také používá k přípravě různých pokrmů či nápojů.³⁹

Hašiš je připravován ze sušených květů konopí, které vylučují značné množství pryskyřice s výrazným zápachem. Jeho účinky jsou výrazně silnější než u marihuany, jelikož obsah THC se pohybuje v rozmezí od 30 % do 90 %. Je konzumován buď orálně v pevném stavu nebo jako přídavek do nápoje, dále formou kouření či vaporizací.

Hašišový olej je extrakt z konopných květů a listů nebo z celé rostliny s výjimkou kořenů, které neobsahují THC. Olej se extrahuje rozpouštědlem, které se později odpaří. Podle dalšího zpracování vznikají různé druhy olejů.⁴⁰

Vzhledem k tomu, že užívání marihuany je v populaci oblíbené a tento trend se rozrůstá hlavně mezi mladou generaci, je zřejmé, že riziko osob řídících pod vlivem konopné drogy se bude zvyšovat. Pravidelní uživatelé marihuany berou její konzumaci jako součást každodenního života, což znamená, že je pro ně užití této drogy a následné zasednutí za volant vozidla běžné. Tento uživatel si nepřipouští, že by účinky marihuany mohly nějak ovlivnit jeho řídičské

³⁹ KUBÁNEK, Vladimír a Lubomír POLÍVKA. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-319-2, str. 29-40.

⁴⁰ CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999.

schopnosti. Vedle nich jsou uživatelé nepravidelní, kteří stejně jako pravidelní uživatelé spoléhají, že pokud je zastaví hlídka policie, provede jim pouze dechovou zkoušku na přítomnost alkoholu. Výše jsem zmínila, že po požití marihuany se dostávají euforické ale i nepříznivé stavy. *„Po odeznění intoxikační euforie se jedinec projevuje celkovým útlumem. Řidič působí ospalým dojmem, reaguje zpomaleně, je nepozorný, přehlíží dopravní značky, nerespektuje chodce na přechodech, mění neodůvodněně rychlost vozidla. Může být nápadný překrvením spojivek. Hrozí mu nebezpečí oslnění protijedoucím vozidlem, protože mívá mydriázu (rozšířené zornice). Po intoxikaci THC se také mění u jednotlivce úsudek v odhadu vzdálenosti a času, tím pádem je dáno velké nebezpečí ve vztahu k řízení motorového vozidla.“⁴¹*

2.5.2.3. Metamfetamin

Metamfetamin neboli pervitin patří v České republice k nejvyhledávanější a nejčastěji zneužívanou nelegální drogu. Tato popularita je pervitinu dána především jeho dobrou dostupností a relativně nízkou cenou. Řadí se mezi syntetické stimulanty, kterými se rozumí skupina látek nejrůznějšího složení, které jsou vysoce účinné a návykové a které neobsahují látky přírodního původu. Čistý pervitin má formu mikrokrystallického bílého prášku hořké chuti bez zápachu. Prášek může být však zbarvený do žluta či fialova, z důvodu obsahu zbytku látek používaných při domácí výrobě. Je nabízený v tabletách, kapslích, kapkách, injekční podobě nebo jako bílý krystalický prášek.⁴²

Od sedmdesátých let tvoří nelegální výroba a užívání pervitinu zásadní drogový problém v České republice. V této době byl objeven jednoduchý návod pro přípravu metamfetaminu, který se rychle rozšířil. Obvykle byl pervitin vyráběn malými skupinami, které ho zároveň užívaly. Situaci pro výrobu ulehčovala existence továrny VUAB Pharma, a. s., farmaceutická společnost sídlící v Roztokách u Prahy, kde byla jako první ve střední Evropě zahájena výroba

⁴¹ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 38.

⁴² Informace o drogách: Pervitin. *Prev-centrum* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/pervitin/>

efedrinu pro celosvětový legální trh. Přestože továrna v roce 2003 ukončila výrobu, výroba metamfetaminu v České republice nadále pokračovala. V současné době je v České republice pervitin vyráběn nejčastěji z pseudoefedrinu, který se extrahuje z volně prodejných léčiv, kterými jsou například Modafen, Nurofen, Zyrtec-D. Ve výjimečných případech byly zaznamenány případy výroby z efedrinu.⁴³

Vzhledem ke stimulačním účinkům je droga oblíbená především u mladé generace v souvislosti s kulturními akcemi, ale také u řidičů kamionů. Řidiči kamionů jsou často na cestě dlouhou dobu, a i přes dané přestávky, to velmi zatěžuje jejich organismus. Užití pervitinu řidiči zaručí, že neusne, a tudíž nedojde k mikrospánku, kterého se obává. Mezi další účinky pervitinu se řadí ostražitost a povznesená nálada. Uživatel pocítuje přival energie a vzrušení a mizí potřeba spánku a chuť k jídlu. Zrychluje se tok myšlenek, schopnost empatie, zaostřuje se vnímání barev, tónů. Často bývá také přítomen neklid, subjektivní pocit velké duševní a fyzické výkonnosti, pohybové stereotypie a mimovolné pohyby neboli vykroucenost. Při užití vysoké dávky pervitinu se mohou dostavit iluze, halucinace, pocit ohrožení, agresivita či psychóza. Osoby pod vlivem pervitinu, které řídí motorové vozidlo se projevují svou „*hazardní a rychlou jízdou s nedostatečnou pozorností. Řidiči pod vlivem pervitinu přeceňují svoje schopnosti k řízení motorového vozidla, stoupá jim sebevědomí, dopouštějí se chyb v různých dopravních situacích a ztrácejí smysl pro realitu. Vlivem mydriázy mají řidiči pod vlivem metamfetaminu zhoršenou reakci na světlo, takže je dána zvýšena možnost oslnění protijedoucím vozidlem.*“⁴⁴ Ve většině případech, pokud jsou tyto řidiči zastaveni hlídkou policie, se snaží ujet. Drogou ovlivněné a enormně zvýšené sebevědomí jim dává jistotu a přesvědčení, že je policejní hlídka nemůže dostihnout. To má za následek nezvládnutí řízení vozidla a vzniku dopravní nehody často s tragickými následky.

⁴³ KUBÁNEK, Vladimír a Lubomír POLÍVKA. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-319-2.

⁴⁴ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 32-34.

2.5.2.4. Amfetaminy

Amfetamin (extáze) se od poloviny osmdesátých let šíří jako levná náhrada kokainu. Extáze se vyrábí z prekurzoru Isosafrolu, Safrolu, Methyl piperonal ketonu a Piperonalu. Do České republiky se tato nelegální droga dováží především z Holandska, Polska a Slovenska, do kterého je dovážena právě ze zmiňovaného Holandska a Polska. Není však vyloučeno, že se tato nelegální droga vyrábí i v České republice. Pro dovoz těchto látek jsou většinou využívány prostředky hromadné dopravy, ale i přepravní společnosti, které nevědomě tyto látky přepravují. Jsou dostupné ve formě různě barevných a tvarovaných tablet, u kterých lze poznat, že se nejedná o tovární výrobek.

Pro extázi je charakteristické víkendové užívání, nejčastěji v prostředí tanečních akcí. Účinky extáze můžeme zařadit mezi stimulantia a halucinogeny. Extáze jako každá jiná droga může mít žádoucí, ale i nežádoucí účinky. Mezi žádoucí účinky můžeme zařadit pocit narůstající euforie, empatie, sounáležitosti s okolím, pocit silné touhy komunikace s okolím a zaostřeného vnímání. Pokud si uživatel během intoxikace zvyšuje dávku, mohou se dostavit nežádoucí účinky jako jsou nevolnost a zvracení, stoupání tělesné teploty a krevního tlaku. Dochází ke křečím žvýkacích svalů i ke svalovým křečím v celém těle. Uživatelé se hodně potí, ale nemají pocit žízně, tudíž dochází k přehřátí a dehydrataci organismu, což může vést k celkovému vyčerpání organismu a možné smrti. Stejně jako u pervitinu, nejčastěji pod vlivem extáze řídí mladí lidé, vzhledem k tomu, že se droga nejčastěji užívá v prostředí tanečních akcí. *„Po intoxikaci se jedinec může v menší míře projevat jako při intoxikaci metamfetaminem, tzn. zvýšeným sebevědomím, razantní a agresivní jízdou. Vlivem psychedelických účinků extáze dochází až k úplné ztrátě pozornosti, k poruchám koordinace, mohou se dostavit sluchové i zrakové halucinace. Vzhledem k snížení úsudku na realitu okolního prostředí nevnímá řidič pod vlivem extáze relativní nebezpečí v okolí a podceňuje situaci v silničním provozu.“*⁴⁵

⁴⁵ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 45-47.

2.5.2.5. Kokain

Jedná se o stimulační drogu, která má povzbuzující účinky na centrální nervový systém člověka. Získává se z listů rostliny *Erythroxylon Coca*, které se trhají a následně suší. Tato rostlina má původ v Jižní Americe, která je největším producentem kokových listů a omezeně se také pěstuje na Jávě, Srí Lance nebo v Austrálii. Z těchto zemí se droga do Evropy dostává zejména po moři do velkých evropských přístavů ve formě důsledně skrytých zásilek, nebo letecky na mezinárodní letiště v Evropě. V České republice do nedávné doby nebyl kokain rozšířenou drogou z důvodu jeho vysoké ceny a existence pervitinu na českém trhu, který má velmi podobné účinky na člověka s dlouhodobějším účinkem a jeho cena byla znatelně nižší než cena kokainu. V posledních letech však dochází k poklesu ceny kokainu, tudíž se stává dostupnější pro širší okruh potencionálních uživatelů.⁴⁶

Kokain se nejčastěji vyskytuje v podobě bílého prášku, jehož čistota souvisí s trasou, po které putuje. „*V zemi původu obsahuje směs prodáváného kokainu až kolem 90 % čistého kokainu, v Holandsku 50 % a v České republice na ulici se může čistota pohybovat kolem 10 % i níže.*“⁴⁷ Jihoameričtí domorodci užívají velmi dlouho kokové listy formou žvýkání, v některých státech Jižní Ameriky je tato rostlina legálně prodávána jako čaj, který má za účinek mírné stimulační účinky bez vedlejších nebo intoxikačních účinků kokainu. Tento čaj zmenšuje bolesti hlavy, žaludku a zvyšuje fyzickou i duševní sílu osob. Kokain v podobě prášku lze užívat buď ústně rozetřením prášku na dásních, nebo nosem, kterým se šňupe. Kokain je dobře rozpustný ve vodě, proto se může užívat také nitrožilně.

Mezi účinky projevující se po užití kokainu patří pocit síly a zvýšeného sebevědomí, zvýšená bdělost a snížení či odstranění únavy a chuti jít. Dochází k tělesné i duševní stimulaci a ke kolísání nálad. Uživatel může pocítit srdeční slabost, třes rukou a mrazení, což uživatelé řeší další dávkou, po které se většinou dostaví pocit euforie. Po odeznění účinků se může dostavit

⁴⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999.

⁴⁷ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 39.

stav deprese a vyčerpání organismu v důsledku vyčerpání energetických zásob v organismu člověka, jelikož uživatel nemusí v některých případech jíst a spát i několik dní. Jak jsem výše zmínila, vzhledem ke klesající ceně kokainu se zvyšuje počet jeho uživatelů. To se také promítá do dopravy, kdy lze říct, že s řidiči ovlivněnými kokainem se lze setkat prakticky ve všech příjmových skupinách. I nadále je však kokain užíván spíše jako příležitostní droga, tudíž je užíván při vhodných událostech jako jsou soukromé oslavy, akce spojené s veřejnou produkcí hudby či kulturní akce. Osoby řídicí pod vlivem kokainu se projevují velmi podobně jako osoby řídicí pod vlivem pervitinu. *„Zvýšené sebevědomí se projevuje razantní a agresivní jízdou, jedinec velmi často překračuje povolenou rychlost. Vzhledem k sníženému úsudku na realitu okolního prostředí nevnímá řidič pod vlivem kokainu relativní nebezpečí v okolí a podceňuje situaci v silničním provozu a zároveň přeceňuje sebe, respektive vzhledem ke svému zvýšenému sebevědomí a pocitu neohroženosti a nadřazenosti myslí si takovýto řidič, že zvládne všechny situace v provozu bez problémů.“*⁴⁸

2.5.2.6. Heroin

Heroin je jedna z nejnebezpečnějších návykových látek na světě, která má na člověka tlumivé účinky. Původně byl v 19. století vyroben jako lék proti kašli, ale postupem času byla pro jeho vysokou návykovost zakázána jeho výroba ve většině zemí světa. I přes tento zákaz se heroin vyrábí v ilegálních laboratořích, které se z velké části nacházejí v Turecku, Sýrii a Libanonu. Z těchto zemí se heroin dopravuje do západní Evropy po „balkánské cestě“⁴⁹, nejčastěji pozemní cestou kamiony nebo osobními automobily. Česká republika neslouží pouze jako cílová destinace, ale také jako tranzitní země, po které putuje tato droga do dalších západních zemí Evropy.

V surové podobě se čistý heroin vyskytuje ve formě velmi jemného bílého prášku. Může mít také šedobílou barvu, která značí, že se jedná o méně čistou formu s větším množstvím nečistot. Také se vyskytuje jako tekutý roztok pro nitrožilní

⁴⁸ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 40-41.

⁴⁹ Balkánská cesta – Afganistán – Středoasijské státy bývalého SSSR – Rusko – Ukrajina – Bělorusko – Polsko – Západní Evropa

aplikaci. Užívá se formou kouření, šňupání nebo již zmíněným injekčním způsobem. Podání drogy do žil představuje nejrychlejší způsob pro dosažení účinku drogy, kdy k plnému rozvoji toxického efektu dochází téměř okamžitě po vpichu.⁵⁰

Heroin je látka, která způsobuje uživateli tlumivé účinky. Dochází k výraznému útlumu celého centrálního nervového systému, zpomalení tělesných funkcí, což je nebezpečné zejména útlumem dechového centra s následkem smrti. Intoxikace se dále vyznačuje rychlým nástupem výrazné euforie, zamlžením smyslů, zmizením zábran. Vzhledem k rychlému vzniku silné fyzické i psychické závislosti s těžkými odvykacími příznaky tuto drogu užívají především problémoví uživatelé.

Život těchto uživatelů se točí pouze kolem heroinu, tudíž veškeré finanční prostředky investují do pořízení drogy a málokdy jsou tito uživatelé vlastníky auta. Pokud uživatel heroinu vlastní vozidlo, promítá se do jeho technického stavu a zpravidla takové vozidlo by na pozemní komunikaci ani být nemělo. Řidič na sebe upozorní zejména špatným technickým stavem vozidla, které řídí. *„Po intoxikaci se jedinec dále projevuje tím, že u něj dochází k centrálnímu útlumu se snížením duševní aktivity, zpomalením motoriky a prodloužením reakčního času. Nebezpečná je apatie, ospalost a již zmíněné extrémní zúžení zornic (mióza), která zhoršuje vidění za šera. Řidič s dlouhodobým užíváním, který užil svou dávku, může budít dojem klidného a vyrovnaného člověka do doby, než se začnou objevovat známky syndromu z odnětí, kdy je obvykle zřejmé, že je zcela neschopen řízení motorového vozidla. V případě dlouhodobější heroinové závislosti dochází k paradoxní situaci. Jedinec, který je pod vlivem heroinu, respektive má v organismu potřebnou denní dávku, je fyzicky a psychicky v „lepší“ stavu než ten na heroinu závislý jedinec, který ve svém organismu drogu právě nemá a má příznaky abstinčního syndromu. Prakticky, i když by se orientační detekcí či rozbořem krve prokázala nepřítomnost opiátu v organismu, byl by jedinec závislý na nich pro silniční provoz daleko větším*

⁵⁰ KUBÁNEK, Vladimír a Lubomír POLÍVKA. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-319-2.

*nebezpečím než ten uživatel heroinu, který si svoji denní potřebnou dávku aplikoval, a tudíž její přítomnost by byla detekována.*⁵¹

2.5.2.7. Halucinogeny

Jedná se o skupinu drog, jejichž společným jmenovatelem je schopnost změny vědomí a vnímání. Můžeme je rozdělit na přírodní a syntetické látky. Mezi současné přírodní halucinogeny se řadí přibližně 150 rostlin, jejichž účinné látky povzbuzují centrální nervovou soustavu člověka. Nejznámější představitel syntetických halucinogenů je látka diethylamid kyseliny lysergové (dále jen „LSD“). S ohledem na složitost výroby této syntetické látky se LSD nevyrábí v domácích laboratořích, ale v profesionálně vybavených ilegálních laboratořích. Na černém trhu se LSD vyskytuje ve formě papírků napuštěných roztokem LSD nebo ve formě želatiny.

Účinky působení na člověka jsou nepředvídatelné, jelikož jsou závislé na množství užití látky, náladě osoby a okolnostech za kterých je LSD užit. Účinky se dostavují do 30 minut po užití drogy a postupný návrat do reality je během 10 až 12 hodin, a to i při užití velmi malého množství drogy.⁵² Může docházet k neschopnosti ovládat své pohyby, ke zvýšení vnímání intenzity barev, zvuků, doteků světla a závratě. Při užití vyšší dávky se mohou dostavit halucinace, extrémní změny nálad od stavů naprosté blaženosti až po stavy děsivé hrůzy a strachu o život. Uživatel není schopen rozeznat co je realita a co následek účinku drogy. Velkým rizikem v souvislosti s chronickým užíváním LSD je přetrvání psychické poruchy, trvalé poruchy myšlení či opakování prožitků účinku halucinogenní drogy bez jejího požití neboli „flashback“. Rozvoj těchto psychických problémů může pro uživatele skončit hospitalizací na psychiatrii. *„Vzhledem k tomu, že LSD či lysohlávky jsou velmi silnými halucinogeny a intoxikovaný jedinec není schopen rozlišit to, co vnímá, od reality, není pravděpodobné, že by byl schopen řídit vozidlo. Vzhledem ke své dezorientaci a zkreslenému vnímání času a prostoru by nebyl schopen ujet*

⁵¹ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 42-43.

⁵² Statní zdravotní ústav. *Národní zdravotnický informační portál: Halucinogenní drogy: LSD* [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/306-lsd>

*souvisle ani několik set metrů. Jízda takto intoxikovaného řidiče by byla ihned nápadná. Setkání policie s řidičem intoxikovaným LSD, lysohlávkou či jiným halucinogenem je nejpravděpodobnější při vyšetřování dopravní nehody, kterou řidič s největší pravděpodobností zavinil.*⁵³

2.5.3. Právní úprava jednání pod vlivem drog v dopravě

2.5.3.1. Přestupek

Přestupkem se podle § 5 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů, rozumí *„společensky škodlivý protiprávní čin, který je zákoně za přestupek výslovně označen a který vykazuje znaky stanovené zákonem, nejde-li o trestný čin.*⁵⁴

Přestupky proti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích jsou definovány v § 125c, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Podle § 125c, odst. 1, písm. b) , zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že v provozu na pozemních komunikacích *„řídí vozidlo nebo jede na zvířeti bezprostředně po požití alkoholického nápoje nebo po užití návykové látky nebo v takové době po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky, po kterou je ještě pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky.“* Dále se přestupku dopustí řidič, který *„řídí vozidlo nebo jede na zvířeti ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodila požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky“*⁵⁵, ale také řidič, který *„se odmítne podrobit vyšetření, zda při řízení vozidla nebo jízdě na zvířeti nebyla ovlivněna alkoholem nebo jinou návykovou látkou.*⁵⁶

⁵³ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 48-49.

⁵⁴ § 5 zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich v posledním znění

⁵⁵ § 125c, odst. 1, písm. c), zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů v posledním znění

⁵⁶ § 125c, odst. 1, písm. d), zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů v posledním znění

Od roku 2009 v České republice se považuje dechová zkouška provedená analyzátořem dechu, který splňuje další podmínky, jako důkaz. Do roku 2009 bylo nutné provedení odborného lékařské vyšetření pro zjištění promile v krvi člověka. Řidič motorového vozidla je při silniční kontrole povinen na výzvu policisty se podrobit orientační dechové zkoušce, zda není ovlivněn alkoholem. Jestliže je zjištěna hodnota alkoholu do 1 promile, jedná se o přestupek a řidiči hrozí podle § 125c, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pokuta od 2 500 až 20 000 Kč a zákaz řízení na 6 až 12 měsíců. Pokud řidič motorového vozidla odmítne dechovou zkoušku či lékařské vyšetření, hrozí mu pokuta podle § 125c, zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů pokuta od 25 000 až 50 000 Kč a zákaz řízení od 1 až 2 let. V případě, že bude policií naměřena hodnota vyšší než 1 promile alkoholu, řidič motorového vozidla se dopustil trestného činu.

2.5.3.2. *Trestný čin*

Trestným činem se podle § 13, zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, rozumí „*protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.*“⁵⁷

Jak jsem již výše zmínila, pokud bude u řidiče motorového vozidla policií naměřena hodnota vyšší než 1 promile alkoholu, jedná se o trestný čin. Tento trestný čin je upraven v § 274 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. „*Kdo vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.*“⁵⁸ „*Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta, peněžitým*

⁵⁷ § 13 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

⁵⁸ § 274 odst. 1 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

*trestem nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 havárii, dopravní nebo jinou nehodu, jinému ublížení na zdraví nebo větší škodu na cizím majetku nebo jiný závažný následek, spáchá-li takový čin při výkonu zaměstnání nebo jiné činnosti, při kterých je vliv návykové látky zvlášť nebezpečný, zejména řídí-li hromadný dopravní prostředek, nebo byl-li za takový čin v posledních dvou letech odsouzen nebo z výkonu trestu odnětí svobody uloženého za takový čin propuštěn.*⁵⁹ Řidič, který řídil nemotorové vozidlo – jízdní kolo či koloběžku, pod vlivem alkoholu a je mu policistou naměřena hodnota nad 1 promile alkoholu, dopustí se tak přestupku dle § 125c odst. 1 písm. c) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Stejně tomu je, pokud řidič motorového vozidla řídil pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu. V roce 2014 byly stanoveny předpisem limity, které udávají minimální hodnotu omamných látek v krvi, aby se jednalo o trestný čin.

Mezinárodní nechráněný název návykové látky v českém jazyce	Limitní hodnota návykové látky v krevním vzorku (ng/ml)
Delta-9-tetrahydrokanabinol (9-THC)	2
Methamfetamin	25
Amfetamin	25
3,4-Methylenedioxyamfetamin (MDMA)	25
3,4-Methylenedioxyamfetamin (MDA)	25
Benzoylgonin	25
Kokain	25
Morfin	10

Tabulka č. 1: Stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot

Zdroj: nařízení vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných návykových látek a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku řidiče se považuje za ovlivněného takovou návykovou látkou

V případě provádění silniční kontroly policistou, může policista provést s řidičem orientační test na přítomnost drogy v těle řidiče. V případě, že je test pozitivní, je řidič vyzván k tomu, aby se podrobil odbornému vyšetření, které spočívá v odebrání krve. Následně je proveden toxikologický rozbor krevního vzorku. V každém takovém případě je nutnost přibrání znalce z oboru zdravotnictví, který bude zkoumat a následně stanoví, zda zjištěné hodnoty se budou řešit jako přestupek podle § 125c odst. 1 písm. b), zákona č. 361/2000 Sb., o provozu

⁵⁹ § 274 odst. 2, písm. a), b), c), zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník v posledním znění

na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů nebo jako trestný čin podle § 274 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

2.5.4. Metodika postupu policie

Ve většině případů se policisté setkávají s řidiči řídících pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek při výkonu dohledu nad silničním provozem. Dohled nad silničním provozem můžeme charakterizovat jako činnost spočívající v pozorování či dokumentování porušování povinností účastníků silničního provozu, tedy nejen řidičů motorových vozidel. Tento dohled je prováděn zejména základní kontrolou, speciální kontrolou, průběžnou dlouhodobou kontrolou nebo dopravně bezpečnostní akcí nebo opatřením.

Článek 17, pokynu policejního prezidenta (dále jen „PPP“) č. 300/2020, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, stanovuje, že *„základní kontrola spočívá v přímém dohledu na silniční provoz, v dohledu na dodržování pravidel silničního provozu všemi jeho účastníky, v kontrole dokladů předepsaných k řízení a provozu vozidla, kontrole technického stavu vozidel přímo v silničním provozu, kontrole dokladů k přepravovanému nákladu a kontrole dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a v případě podezření i jiných návykových látek řidiči vozidel, ve zjišťování dopravně technického stavu pozemních komunikací, dopravních značek a dopravních zařízení, ve vyhledávání trestné činnosti, v pátrání po osobách a odcizených věcech, ve zjišťování pohybu zájmových osob a vozidel, v přímém dohledu na veřejný pořádek.“* Základní kontrola spočívá v zastavování náhodných řidičů či řidičů, kteří se dopustili přestupku policií a v kontrole jejich dokladů a technického stavu vozidla. Pokud je základní kontrola prováděna zejména v době a místě, kde je předpoklad výskytu řidičů řídících pod vlivem alkoholu nebo drog, provede policista úkony, které povedou buď k potvrzení nebo vyvrácení ovlivnění řidiče alkoholem nebo návykovou látkou.

Speciální kontrola je upravena v článku 18, odst. 1, pokynu policejního prezidenta č. 300/2020, kterým se upravuje postup na úseku bezpečnosti a plynulosti

silničního provozu. „K účinnému řešení porušování jednotlivých pravidel silničního provozu jsou prováděny speciální kontroly. Pokud není interním aktem řízení stanoveno jinak, nedílnou součástí speciální kontroly je základní kontrola podle čl. 17. Speciální kontrola je plánovaná a organizovaná v rámci běžného výkonu služby tak, aby svým zaměřením účinně řešila problematiku, pro kterou je určena.“ Její plánování a organizace podléhá účelu, tedy účinnému řešení vybraných oblastí. Jednou z těchto oblastí, na kterou je speciální kontrola zaměřena je kontrola dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek řidiči vozidel.

Dopravně bezpečnostní akce je další způsob kontroly nad silničním provozem, při které se policisté mohou setkat s řidiči pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Cílem organizování dopravně bezpečnostních akcí je pozitivně ovlivnit dopravně bezpečnostní situaci na určitém území při nasazení maximálního počtu sil a prostředků. Dopravně bezpečnostní akce jsou dvojího typu, a to dopravně bezpečnostní akce „X“, které spočívají v zaměřením na všeobecný dohled nad silničním provozem s využitím speciálních kontrol a dopravně bezpečnostní akce „Y“, které jsou zaměřené na kontrolu dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů a jiných návykových látek řidiči vozidel před a během jízdy.

Pro odhalování řidičů řídících pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek policií je nutné, aby tato kontrola byla prováděna v době, kdy se tyto řidiči v silničním provozu pohybují. Je nutné mít povědomí o tom, jaké návykové látky jsou v jejich teritoriu zneužívány, jelikož s užíváním jednotlivých návykových látek je spojen odlišný časový interval užívání. Dále se určuje, kdo návykové látky užívá, a podle toho se určuje věková skladba uživatelů, podle které lze odhadnout, kolik z těchto uživatelů může vlastnit řidičské oprávnění. „V praxi to potom vypadá tak, že například na uživatele metamfetaminu (pervitinu) mohou policisté „narazit“ v ranních hodinách, zpravidla počínaje půlnocí až do rozbřesku. Metamfetamin má stimulační dlouhodobé účinky na lidský organismus a „stimulačně nabuzený“ řidič bude řídit vozidlo pod jeho vlivem zpravidla v této rané době. Naproti tomu uživatelé marihuany – řidiči – se mohou policisté potkat ve večerních až nočních

hodinách, nikoliv však až nad ránem, kdy uživatelé již spí a je malá pravděpodobnost, vzhledem k účinkům marihuany na lidskou psychiku, že by uživatel vydržel tak dlouho vzhůru.⁶⁰ Je také potřeba, aby policisté měli znalosti o tom, na kterých místech a v jaké souvislosti jsou návykové látky užívány, a na kterých místech a je tak pravděpodobné předpokládat, že bude zvýšený výskyt řidičů řídících pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Může se jednat například o hudební festivaly nebo jiné veřejné hudební produkce, které navštěvují například uživatelé taneční drogy – extáze.

2.5.4.1. Postup policie při odhalování, dokumentaci a vyšetřování drog v dopravě

Alkohol a jiné návykové látky představují v silniční dopravě velké bezpečnostní riziko, kdy jsou ohroženi nejen účastníci silničního provozu, ale také policisté, kteří s takovou osobou jednají.

Při speciální kontrole zaměřené na řidiče řídících pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, ale také při běžné kontrole, kdy se policista vzhledem ke stylu jízdy řidiče může domnívat, že je ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou, musí mít na zřeteli následující skutečnosti:

- „řidič, který je pod vlivem omamné nebo psychotropní látky, má ovlivněné ovládací a rozpoznávací schopnosti,
- takový řidič nemusí vždy a včas rozpoznat, že je zastavován policejní hlídkou,
- jeho reakce na znamení dávané policistou mohou být zpomalené, nebo dokonce žádné,
- reakce na skutečnost, že je zastavován policejní hlídkou, může být nepřiměřená, nebo dokonce nelogická,
- řidič pod vlivem OPL může dostat panický strach, že mu hrozí nebezpečí, i když není schopen toto nebezpečí definovat,

⁶⁰ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8.

- reakce se může zvrhnout v agresi vůči policejní hlídce, může tak na zastavujícího policistu najíždět nebo, je-li zastavován jedoucím policejním vozem, přidat plyn a policistům se snažit ujet,
- i když řidič uposlechne a na znamení dávané policistou včas zareaguje a přiblíží se ke krajnici v úmyslu zastavit vozidlo na místě, kam jej směřuje policista, tak v důsledku ovlivnění OPL může mít špatný odhad vzdálenosti a rychlosti svého vozidla, a tak může neúmyslně policistu ohrozit tím, že na něj najede.⁶¹

Pokud řidič motorového vozidla policejní hlídce při dání znamení k zastavení vozidla nezastaví a začne ujíždět, je policejní hlídka povinna zahájit pronásledování vozidla. Takového řidiče musí policejní hlídka dostupnými prostředky co nejrychleji zastavit, protože svojí jízdou může bezprostředně ohrožovat životy, zdraví a majetek ostatních účastníků silničního provozu. Ujíždějící řidiči, kteří jsou ovlivněni návykovou látkou jako metamfetamin nebo kokain, mají v důsledku účinků drogy velmi zvýšené sebevědomí, pocit neohroženosti a věří svým schopnostem, že mohou policejní hlídce ujet. Takoví řidiči jen tak policejní hlídce nezastaví a za každou cenu se jí snaží ujet. Vzhledem k tomu policejní hlídce zbývá jediná možnost, jak přimět řidiče zastavit vozidlo, a to je násilně pomocí donucovacích prostředků, kterými jsou například zastavovací pás či zahrazení cesty vozidlem, v krajním případě může být použita i služební zbraň.

Pokud řidič motorového vozidla policejní hlídce zastaví, policista při kontrole řidiče zkoumá laickým pohledem, zda řidič jeví známky užití alkoholu nebo jiné návykové látky. Takové podezření získává z chování, vystupování a celkového projevu řidiče. Jedním ze základních znaků, které svědčí o užití návykové látky, je verbální komunikace řidiče. Policista vnímá, jak řidič pohotově reaguje na kladení otázky, jestli je jeho řeč normální či nesouvislá. Důležité je sledovat, jakým způsobem řidič artikuluje, zda se zadržává, koktá nebo je mnohomluvný. Dále se policista zaměří na postoje, chůzi a tělesné příznaky, které se projevují při užití návykových látek,

⁶¹ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8, str. 73.

kterými jsou například nepřírozené změny barvy kůže, pot, zarudnutí očí, či velikost a reakce zornic, zápach po spáleném listí nebo chemikáliích a viditelné vpichy po aplikaci drog. Řidiče, který je ovlivněn alkoholem nebo jinou návykovou látkou může prozradit i jeho chování. Řidiči mohou mít depresivní nebo naopak euforickou náladu, jeho chování může být labilní, nepřiměřené dané situaci, hyperaktivní, zmatečné, unavené nebo nervózní. Dále může být řidič agresivní, neklidný, ustrašený, panický, podrážděný nebo se naopak může vyznačovat pocitem všemocnosti.⁶²

Po vyhodnocení výše zmíněných indicií, na jejichž základě má policista podezření, že řidič by mohl být pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, vyzve policista řidiče motorového vozidla, aby se podrobil kontrole, zda je nebo není ovlivněn alkoholem nebo návykovou látkou. Řidič motorového vozidla je povinen se na výzvu policisty kontrole podrobit a to podle § 5 odst. 1, písm. f) a g), zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Pokud se na výzvu policisty odmítne zkoušce podrobit, dopouští se přestupku podle § 125c odst. 1, písm. d), zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Takové jednání je podle tohoto zákona sankcionováno pokutou 25 000,- Kč až 50 000 Kč,- a zákazem řízení motorových vozidel na 1 rok až 2 léta. Na takového řidiče se poté hledí, jako kdyby řídil pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek a policista podle příslušných právních předpisů zakáže řidiči v další jízdě, případně v další jízdě řidiči zabrání.

Výzvě předchází dotaz na řidiče, který se k požití alkoholu nebo jiné návykové látky může doznat. Jestliže se řidič dozná, je nutné, aby policista zaprotokoval druh, množství a dobu, kdy měl řidič alkohol či návykovou látku užít.

Orientační detekční test na přítomnost alkoholu v dechu provádí policista buď jednorázovou detekční trubičkou, nebo detekčním přístrojem „Dräger“, které má vždy policejní hlídka u sebe. Zatímco výsledek z jednorázové detekční trubičky pro další správní nebo trestní řízení jako důkaz nestačí, výsledek

⁶² BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8.

z detekčního přístroje je již možné jako důkaz použít. V praxi to znamená, že pokud bude naměřena pozitivní hodnota alkoholu v dechu přístrojem „Dräger“, se kterou bude řidič motorového vozidla souhlasit, nebude již muset podstoupit odborné lékařské vyšetření spojené s odběrem krve.⁶³

Ke zjištění ovlivnění řidiče návykovými látkami používá policie jednorázové orientační testy „DrugWipe“ ze slin nebo potu. Při pozitivním výsledku nelze tyto jednorázové orientační testy brát jako důkaz pro následné správní nebo trestní řízení, tudíž policista vyzve řidiče k podrobení se lékařskému vyšetření podle § 21 zákona č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Řidič může být vyzván k odbornému lékařskému vyšetření i bez provedení orientačního testu na přítomnost návykové látky, pokud z chování a vystupování kontrolované osoby jednoznačně vyplývá ovlivnění návykovou látkou. Pokud osoba vyšetření odmítne, hledí se na ni, jako by byla pod vlivem návykové látky.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1. Výzkumné šetření

V praktické části diplomové práce jsem zpracovala vlastní výzkumné šetření týkající se problematiky sekundární drogové kriminality, kdy je toto šetření zaměřené na řidiče motorových vozidel. Pro výzkum bylo zvoleno dotazníkového šetření, které se řadí mezi kvantitativní metody. Respondenti byli dotazováni pomocí anonymního on-line dotazníku vytvořeného pomocí webové aplikace „survio.com“⁶⁴. Tento dotazník byl zaslán mému širokému okruhu přátel, kdy blízcí přátelé tento dotazník rozesílali svým přátelům. Dále jsem dotazník zveřejnila na sociální on-line platformě „Facebook“, kde mi velice pomohlo zveřejnění mé žádosti o vyplnění dotazníku ve facebookové skupině „Dálnice D8“. V neposlední

⁶³ Zveřejněné informace: Orientační testy ke zjištění ovlivnění OPL. *Policie České republiky* [online]. 2021 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/orientacni-testy-ke-zjisteni-ovlivneni-opl.aspx>

⁶⁴ Survio – dostupné z: <https://www.survio.com/en/>

řadě jsem požádala o vyplnění dotazníku kolegy z DHL, kde pracuji jako operátor RTG.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjištění, zda mají dotázaní respondenti zkušenosti s řízením pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Pokud ano, zajímalo mě, jestli si byli vědomi následků, které jim za toto jednání hrozily, pokud by byli zastaveni policií. Dále mě zajímalo, jestli si uvědomili možné nebezpečí, které hrozilo jim a jejich okolí, když řídili pod vlivem. V další části dotazníku bylo cílem zjištění, zda dotázaní respondenti znají právní následky, které jim za toto jednání hrozí a v neposlední řadě také to, jakým způsobem si myslí, že by se mohl zastavit vzrůstající trend počtu řidičů řídících pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. V posledních letech procentuálně více stoupá počet řidičů, kteří řídí pod vlivem jiných návykových látek než pod vlivem alkoholu. Cílem dotazníkového šetření bylo potvrzení nebo vyvrácení tohoto faktu podle nasbíraných odpovědí od respondentů, kteří při jízdě pod vlivem nebyli zastaveni policií a takové počínání se tudíž zařadilo do latentní neboli skryté kriminality.

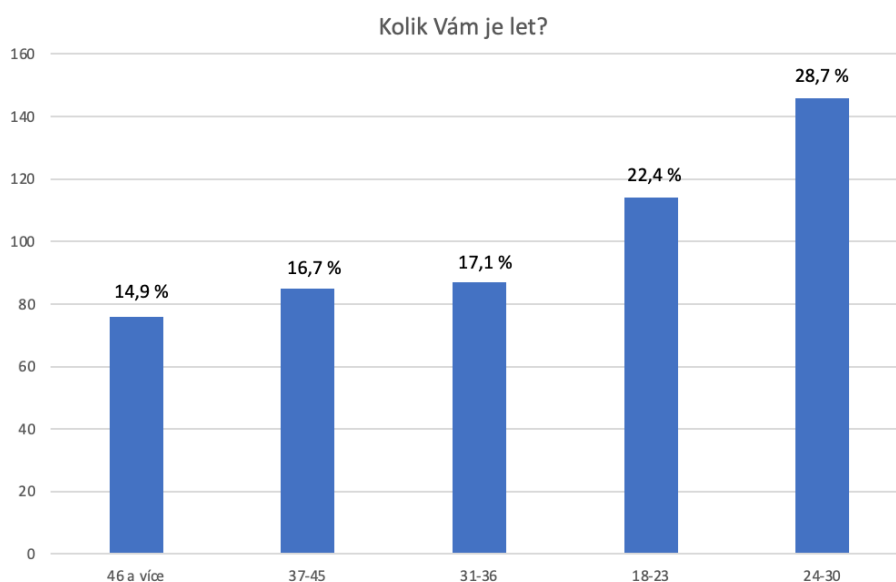
3.2. Charakteristika a předmět dotazníku

Dotazník, který byl zaměřen na řidiče motorových vozidel, obsahoval celkem 20 uzavřených otázek, kdy u poslední otázky byla možnost otevřené odpovědi. Otázky byly kladeny tak, aby respondentovi zabraly co nejméně času při vyplňování dotazníku. Dotazník můžeme rozdělit do tří částí. V první části dotazníku byly zjišťovány informace o respondentech – pohlaví, věk a jak často konzumují alkohol, konopné drogy či tvrdé drogy. Následovaly otázky, zda respondenti řídili za posledních 12 měsíc pod vlivem výše vypsanych návykových látek a pokud ano, kolikrát pod vlivem jednotlivých látek řídili. Druhá část dotazníku byla zaměřena na tyto osoby, u kterých mě zajímalo, jestli se ocitly v nebezpečí při řízení pod vlivem a vzali si z takové situace ponaučení. Poslední část dotazníku obsahovala zejména právní otázky spojené s problematikou řízení pod vlivem a názorem respondentů na to, jak snížit vzrůstající počet řidičů řídících nejen pod vlivem alkoholu, ale také pod vlivem jiných návykových látek.

Dotazníkové šetření probíhalo více než měsíc a výsledky byly vyhodnoceny a pro názornost zpracovány ve formě grafů.

3.3. Vyhodnocení výsledků šetření

První dvě otázky dotazníku byly zaměřeny na zjištění pohlaví a věku respondentů. Celkem se dotazníkové šetření zúčastnilo 508 osob, z čehož bylo 327 žen a 181 mužů. Z větší poloviny respondentů, kteří vyplňovali dotazník, se jednalo o mladé osoby ve věku od 18 let do 30 let, celkem se jednalo o 260 osob. V druhé polovině se jednalo o respondenty ve věku od 31 let a výše viz. graf číslo 4.

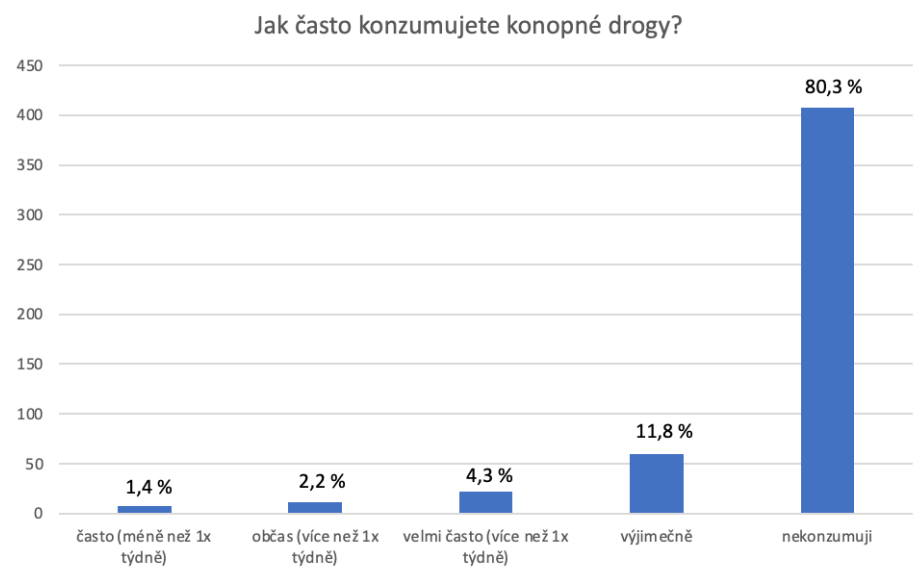
Graf č. 4 – věková kategorie zúčastněných respondentů

Úvodní otázky v dotazníku se zaměřovaly na to, jak často užívají dotazovaní řidiči motorových vozidel alkohol, konopné drogy či tvrdé drogy. Tyto otázky byly zařazeny do dotazníkového šetření z důvodu, že čím více osoby konzumují alkohol nebo jiné návykové látky, tím se zvyšuje pravděpodobnost, že někdy řídily nebo mohou řídit pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek. Z výsledku odpovědí je patrné, že nejčastěji konzumují dotázaní respondenti alkohol, a to výjimečně až občas – více než 1x za měsíc. Celkem 100 respondentů konzumují

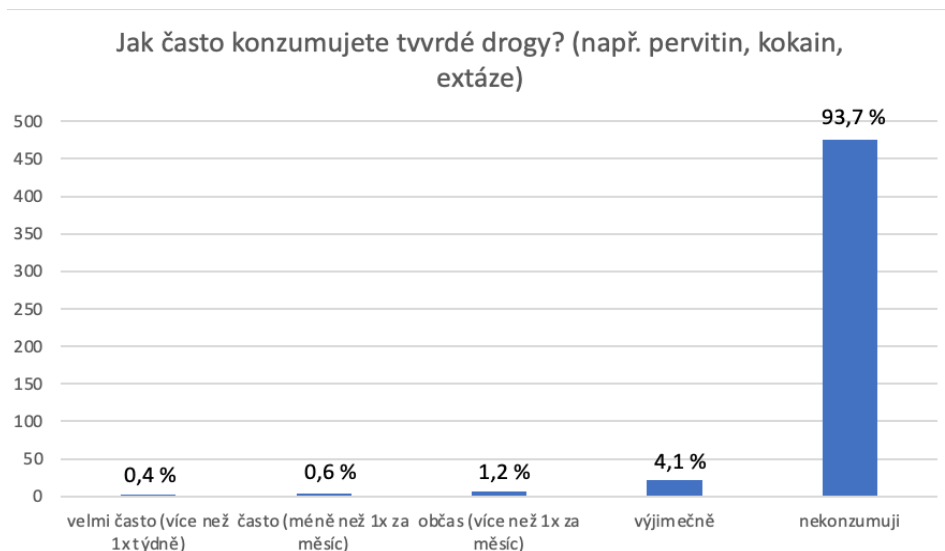
konopné drogy a 32 respondentů konzumují tvrdé drogy v intervalech viz. graf číslo 5. až 7.

Graf č. 5 – jak často konzumují respondenti alkohol

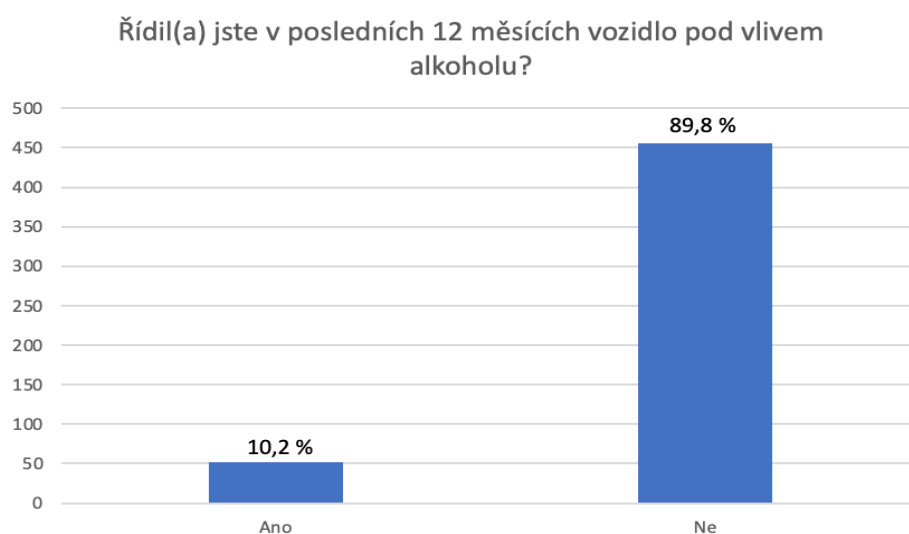

Graf č. 6 – jak často konzumují respondenti konopné drogy

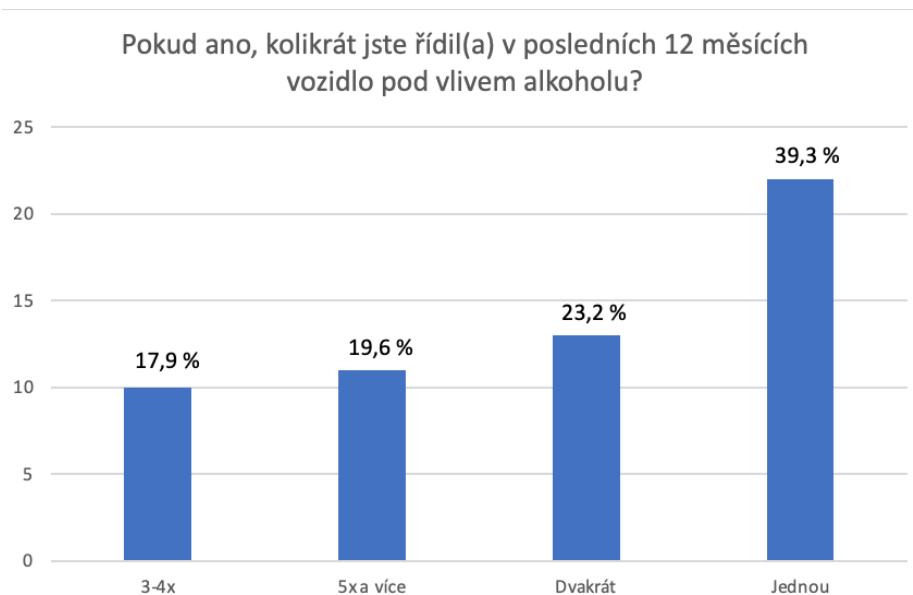

Graf č. 7 – jak často konzumují respondenti tvrdé drogy

Následovaly otázky, které se zajímaly o to, zda dotazovaní respondenti za posledních 12 měsíců řídili pod vlivem alkoholu, konopných drog nebo tvrdých drog. Pokud respondenti odpověděli „ano“ na otázku „zda řídili za posledních 12 měsíců pod vlivem alkoholu, konopných nebo tvrdých drog“, tak se následující otázka týkala toho, jak často za posledních 12 měsíců řídili pod vlivem jednotlivých návykových látek. Z celkem 508 dotázaných respondentů řídilo pod vlivem alkoholu 52 osob, pod vlivem konopné drogy 24 osob, a pod vlivem tvrdých drog řídilo motorové vozidlo celkem 8 osob.

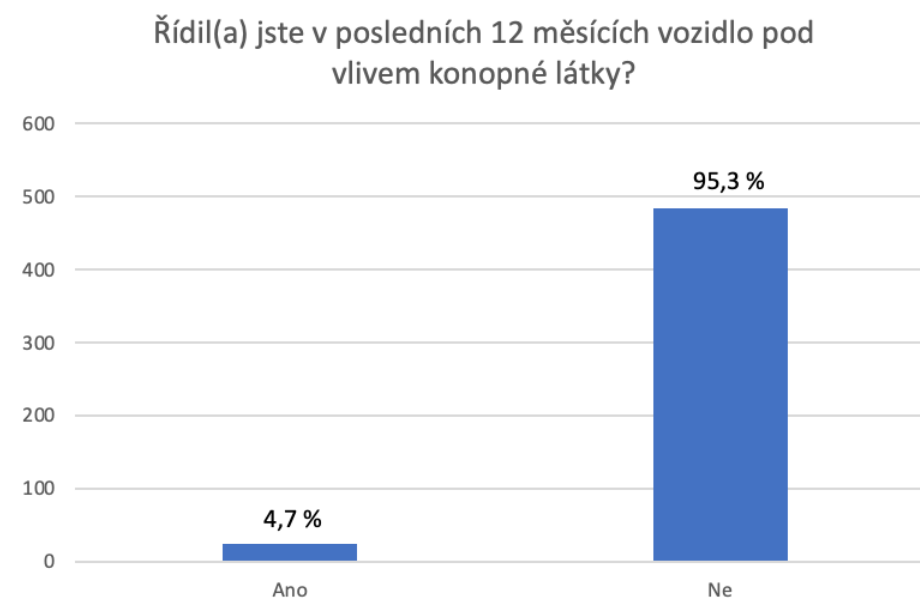

Graf č. 8 – zda respondenti řídili za posledních 12 měsíců pod vlivem alkoholu

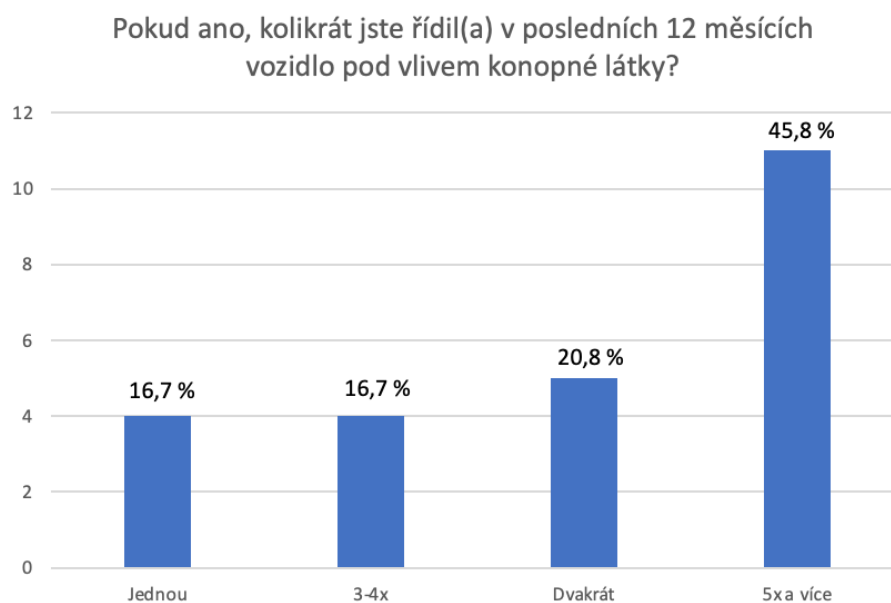

Graf č. 9 – pokud osoby řídily pod vlivem alkoholu, jak často řídily pod vlivem

Zajímavé výsledky můžeme sledovat u odpovědí respondentů dotázaných na to, jak často řídili pod vlivem jednotlivých návykových látek. Zatímco u alkoholu nejvíce osob řídilo pouze jednou pod vlivem alkoholu, u konopných drog tomu je opačně. Nejvíce respondentů řídilo v nejvyšším možném časovém intervalu stanoveném v dotazníku, a to 5x a více viz. graf č. 11. Potvrzuje to tvrzení, o kterém jsem se v teoretické části této práce zmínila, že konopné drogy nejčastěji užívají pravidelní uživatelé, u kterých je tato droga součástí jejich životního stylu. Je tedy velmi pravděpodobné a momentálně i touto otázkou potvrzené, že takové osoby vlastní řídicí oprávnění pod vlivem konopných drog řídí motorová vozidla i přes užívání této drogy.

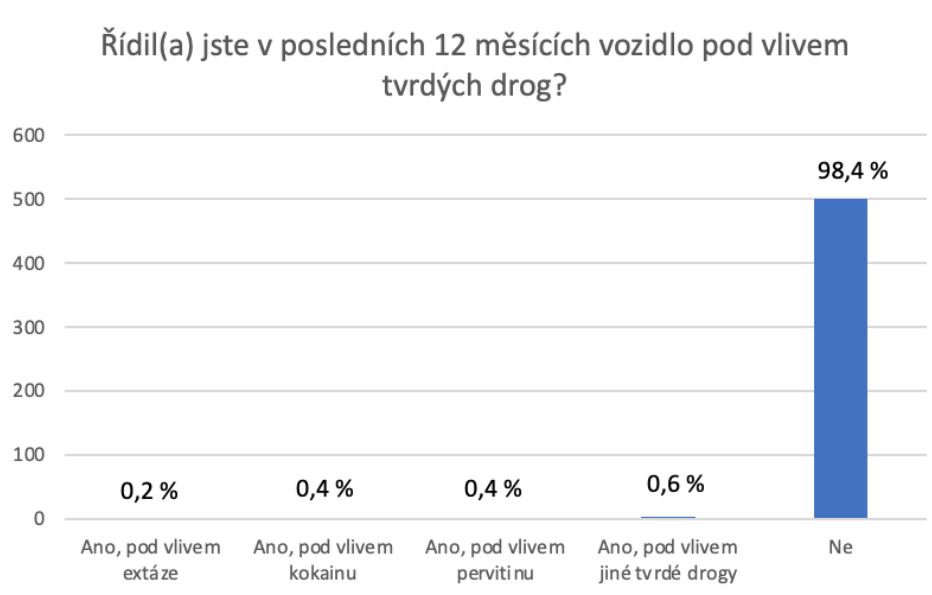

Graf č. 10 – zda respondenti řídili pod vlivem konopné látky

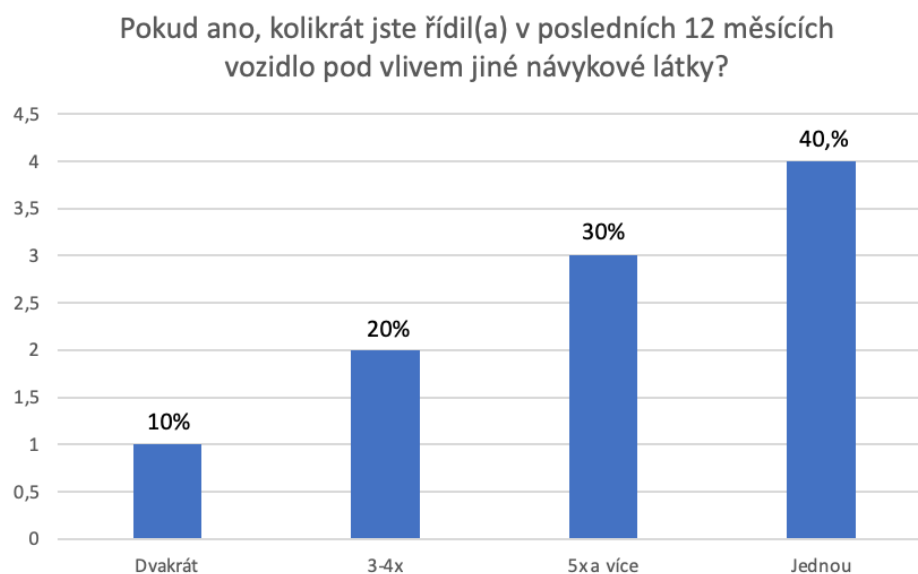

Graf č. 11 – pokud osoby řídily pod vlivem konopné látky, jak často řídily pod vlivem

U osob, které řídily pod vlivem jiných návykových látek jsou velmi vyrovnané výsledky u dvou odlišných časových intervalů. Jednou pod vlivem jiných návykových látek řídily za posledních 12 měsíců 4 osoby, a 5x a více řídily 3 osoby.

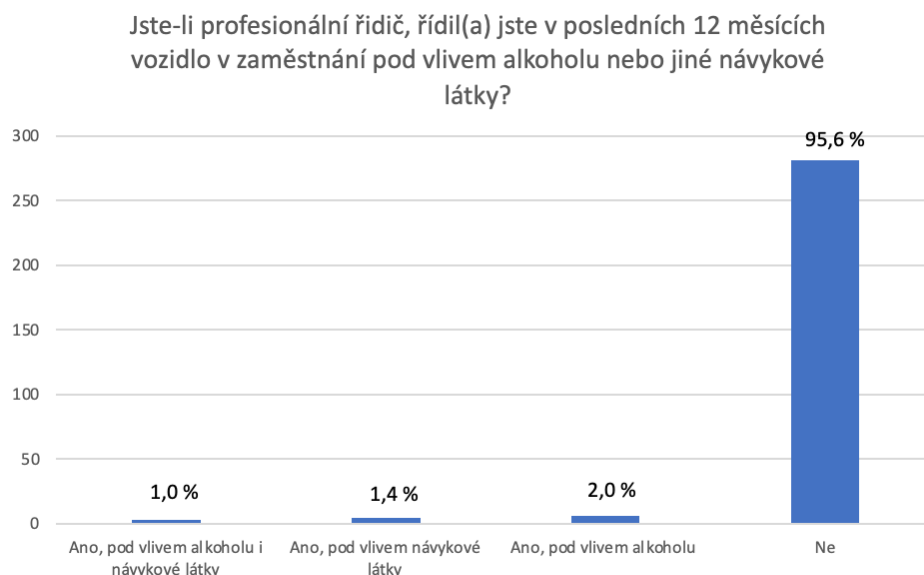
Graf č. 12 – zda respondenti řídili pod vlivem tvrdých drog

Graf č. 13 – pokud osoby řídily pod vlivem jiných návykových látek, jak často řídily pod vlivem

U otázky viz. graf č. 14 jsem se dotazovala respondentů, kteří jsou profesionálními řidiči, zda řídili za posledních 12 měsíců pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek v zaměstnání. Celkem 6 osob řídilo pod vlivem alkoholu, 4 osoby pod vlivem návykové látky a 3 osoby pod vlivem alkoholu i návykové látky. Tuto otázku jsem do dotazníkového šetření zahrnu, protože jak jsem již v teoretické

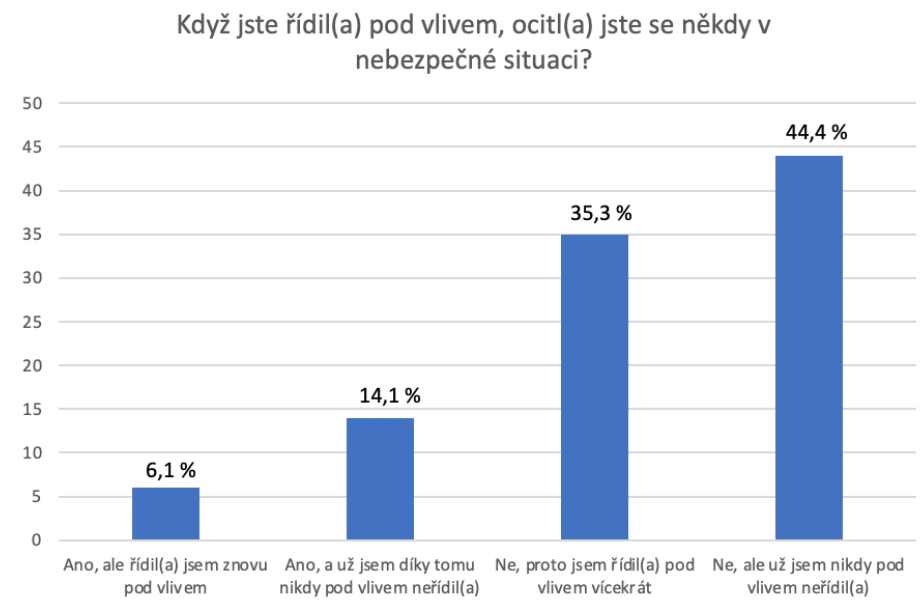
části diplomové práce zmínila, mnoho řidičů v povolání je pod velkým tlakem, musí odřít velké vzdálenosti a aby potlačili únavu a stres požívají někteří alkohol nebo i tvrdé drogy, pod jejichž vlivem následně řídí.

Graf č. 14 – otázka na profesionální řidiče

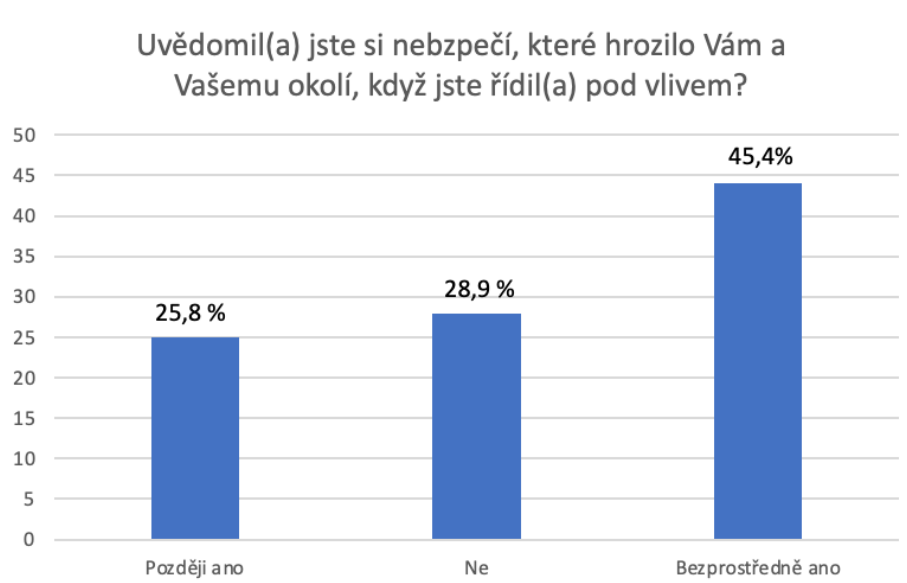
Otázky viz. graf č. 15 až 17 byly zaměřeny na respondenty, kteří řídili pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek za posledních 12 měsíců. Dotázaným respondentům jsem položila otázku, zda se ocitli někdy v nebezpečné situaci, když řídili pod vlivem. Zajímalo mě, zda si uvědomili nebezpečí, které hrozilo jim a jejich okolí, když řídili pod vlivem a v závislosti na tuto situaci se poučili. Celkem se 44 osob neocitlo v nebezpečné situaci, když řídilo pod vlivem, ale i přes to už nikdy pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek neřídilo. Znepokojivější odpověď odpovědělo 35 respondentů, kteří řídili pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky. Uvedli, že se nikdy neocitli v nebezpečné situaci, když řídili pod vlivem, a proto řídili pod vlivem vícekrát. Z odpovědi je tedy patrné, že tyto osoby spoléhají na své řidičské schopnosti a věří si, i když jsou ovlivněni alkoholem nebo jinou návykovou látkou. Takoví řidiči jsou z mého pohledu velmi nebezpeční pro společnost, protože do doby, než se něco stane, budou pod vlivem řídit opakovaně. Celkem 14 osob se při řízení pod vlivem alkoholu nebo jiných

návykových látek ocitlo v nebezpečné situaci a díky tomu už nikdy pod vlivem neřídilo. Oproti tomu 6 osob, které se v nebezpečné situaci ocitly, se ze situace nepoučily a řídily pod vlivem opakovaně.

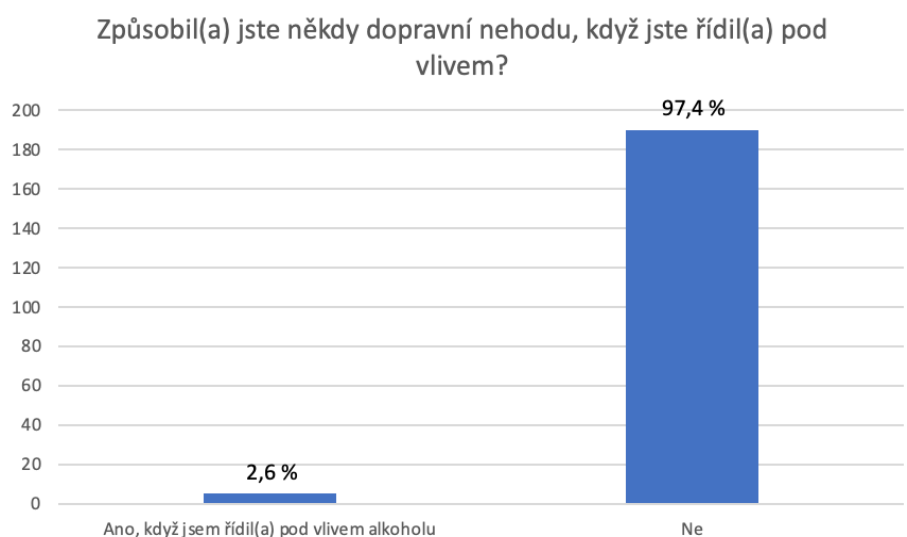

Graf č. 15 – ocitnutí se v nebezpečné situaci při řízení pod vlivem

V další otázce mě zajímalo, zda si respondenti, kteří řídili pod vlivem uvědomili nebezpečí, které hrozilo jim nebo jejich okolí, když řídili pod vlivem. Při dopravních nehodách jsou způsobovány škody nejen na majetku, ale také na životech a zdraví osob, a to nejen u řidičů, kteří dopravní nehody způsobí. Z odpovědí je patrné, že většina respondentů, kteří pod vlivem řídili, si hrozící nebezpečí bezprostředně po jízdě uvědomili. V následující otázce se celkem 5 respondentů přiznalo, že způsobilo dopravní nehodu, když řídilo pod vlivem alkoholu.

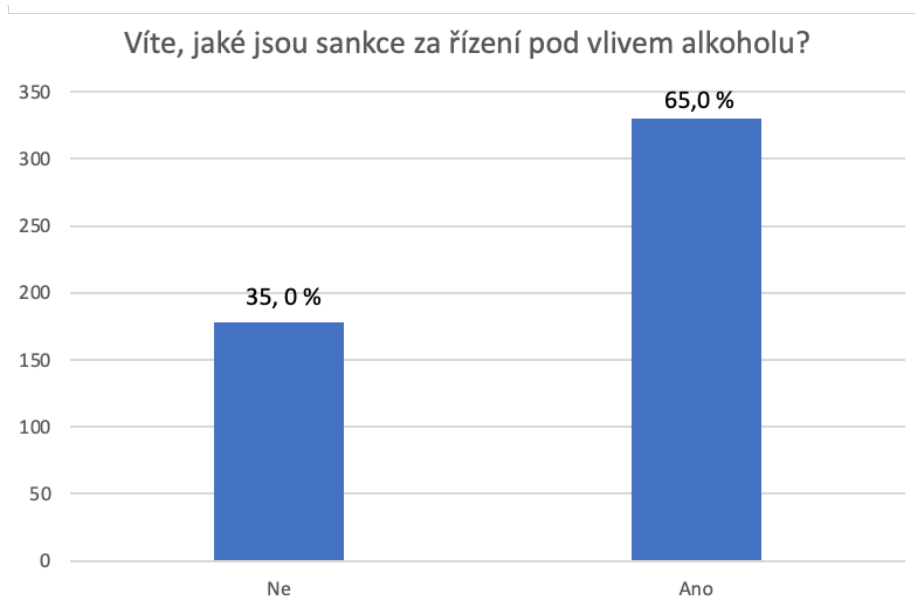
Graf č. 16 – uvědomění si nebezpečí řidiči řídících pod vlivem

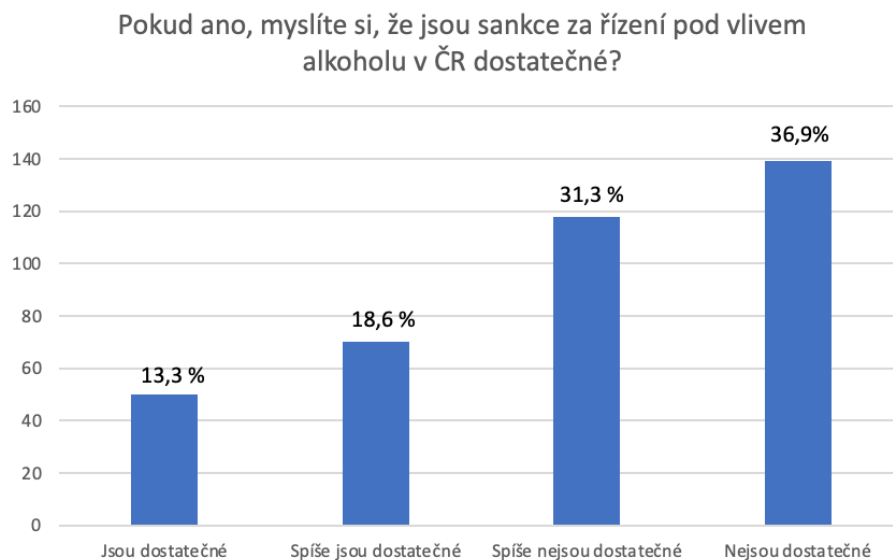
Graf č. 17 – způsobení dopravní nehody při řízení pod vlivem

Další otázky se věnovaly právní problematice, která je v České republice pro boj s alkoholem a jinými návykovými látkami za volantem právním řádem nastavena. Respondenti byli dotázáni, zda jako řidiči motorových vozidel vědí, jaké jsou ukládány sankce v České republice za řízení pod vlivem alkoholu. Celkem 330 dotázaných odpovědělo, že ano. Pro tyto respondenty jsem připravila navazující otázku, zda si myslí, že jsou ukládané sankce v České republice

za řízení pod vlivem alkoholu dostatečné. Celkem 139 respondentů si myslí, že ukládané sankce nejsou dostatečné a 118 respondentů odpovědělo, že ukládané sankce spíše nejsou dostatečné. Pouze 50 osob z dotázaných respondentů si myslí, že sankce jsou dostatečné.

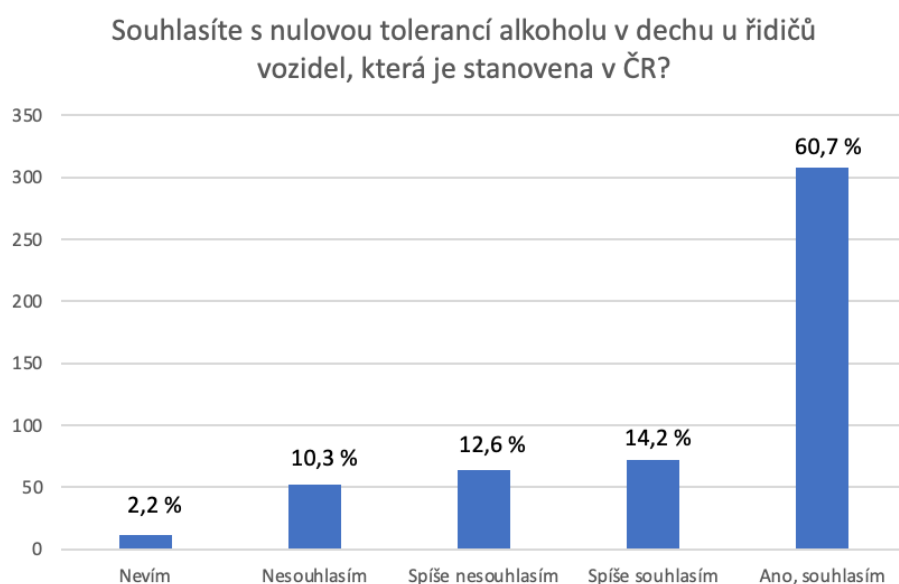

Graf č. 18 – zda respondenti vědí, jaké jsou sankce za řízení pod vlivem alkoholu

Graf č. 19 – názor respondentů na sankce ukládané za řízení pod vlivem

Následující otázka se týkala problematiky tolerance alkoholu v dechu u řidičů vozidel. Celkem 308 respondentů souhlasí s nulovou tolerancí alkoholu v dechu u řidičů, která je v České republice stanovena. S nulovou tolerancí alkoholu v dechu nesouhlasí 52 dotázaných respondentů.

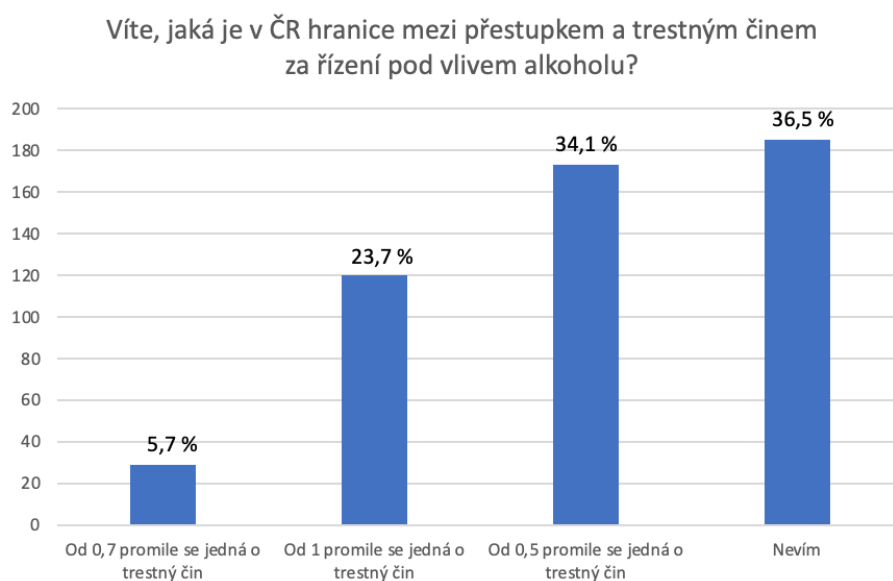

Graf č. 20 – nulová tolerance v dechu u řidičů

Dále mě zajímalo, zda dotázaní respondenti vědí, jaká je hranice v České republice mezi přestupkem a trestným činem za řízení pod vlivem alkoholu. V teoretické části jsem se o tom rozepsala v kapitole 2.5.3. „Právní úprava jednání pod vlivem drog v dopravě“. Celkem 173 respondentů si myslím že o trestný čin se jedná od 0,5 promile alkoholu v dechu. Pouze 120 respondentů znalo správnou odpověď, kterou je, že se o trestný čin jedná od 1 promile alkoholu v dechu viz. graf číslo 21. V poslední otázce jsem se dotázala respondentů, jaký způsob si myslí, že by byl efektivní pro zamezení stoupání počtu řidičů řídících pod vlivem alkoholu a návykových látek. Nejvíce respondentů odpovědělo, že efektivní by bylo zvýšení trestů a častější kontroly policií na pozemních komunikacích. U této otázky byla možnost otevřené odpovědi, na kterou odpovědělo celkem 27 respondentů. Nejčastěji se opakovaly odpovědi, kdy si respondenti myslí, že efektivní způsob by bylo trvalé odebrání řidičského průkazu osobám, které by nadýchaly nad 1 promile. V České republice řidičům, kteří nadýchají

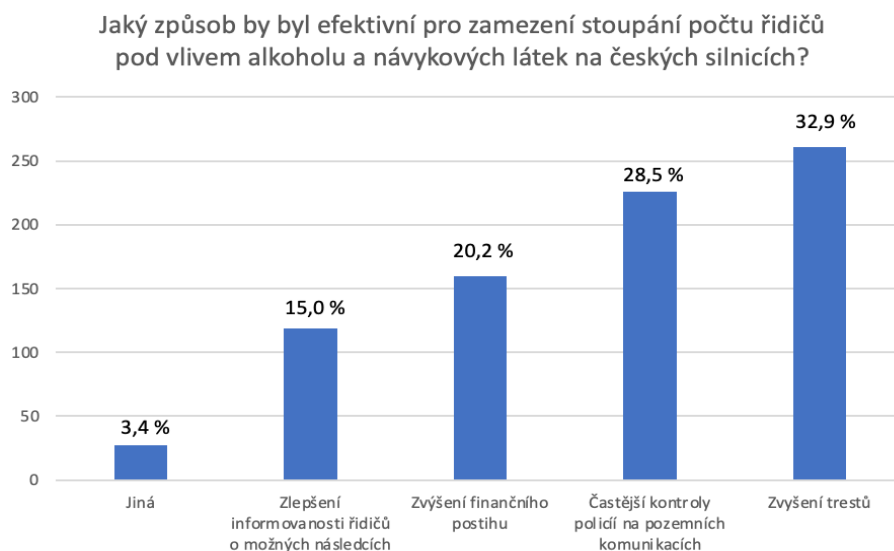
nad 1,0 promile může být odebrán řidičský průkaz až na dobu 10 let v závislosti na situaci.

Mezi další opakující se odpověď bylo zvýšení tolerance alkoholu u řidičů, jako je to v okolních zemích. Například v Německu je řidičům povolen obsah alkoholu v krvi až do výše 0,5 promile. To však neplatí pro řidiče, kteří nedosáhli věku 21 let nebo řidiče, kteří mají řidičský průkaz kratší dobu než dva roky. Pro tyto řidiče je stanovena nulová tolerance. Pokud se bude alkohol v krvi u řidiče pohybovat od 0,5 až 1,1 promile je sankcionován pokutou 500 euro a odebrání řidičského průkazu na 1 měsíc. V Rakousku je tolerance stejná jako v Německu s rozdílem vyšších sankcí za překročení povoleného obsahu alkoholu v krvi. Řidiči motorového vozidla jsou potrestáni pokutou od 218 euro až 5 813 euro a odebráním řidičského průkazu na dobu v závislosti na naměřené hodnotě alkoholu v krvi. Stejně tak je to v zemích Francie, Chorvatsko, Itálie, Portugalsko, Řecko či Španělsko, které mají toleranci alkoholu v krvi do 0,5 promile.⁶⁵

Graf č. 21 – rozdíl mezi přestupkem a trestným činem za řízení pod vlivem alkoholu

⁶⁵ Auto.cz: *Alkohol za volantem v zahraničí. Kde tvrdě narazíte a kde přimhouří oči?* [online]. 2020 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.auto.cz/alkohol-za-volantem-v-zahranici-kde-tvrde-narazite-a-kde-primhouri-oci-136654>

Graf č. 22 – efektivní způsob pro zamezení stoupání počtu řidičů pod vlivem alkoholu a jiných návykových látek

4. ZÁVĚR

Je obecně známo, že alkohol a omamné a psychotropní látky ovlivňují psychiku člověka, kdy existuje celá řada omamných a návykových látek, které psychiku člověka ovlivňují rozdílně. V souvislosti s vývojem drogové scény v České republice se mění i spektrum užívaných návykových látek v populaci, které se promítá i do dopravy. Zatímco před rokem 1990 se v silniční dopravě nejčastěji zneužíval alkohol, v současné době se vedle alkoholu objevují čím dál více řidiči ovlivnění jinými návykovými látkami. To se pak promítá do počtu způsobených dopravních nehod řidiči ovlivněnými jinými návykovými látkami, které podle policejních statistik každým rokem vzrůstají.

Cílem diplomové práce byl rozbor problematiky drog v dopravě v České republice, která spadá do sekundární drogové kriminality. V teoretické části jsem se zabývala drogovou kriminalitou jako takovou, protidrogovou politikou v České republice a prevencí v oblasti drog v dopravě. Dále jsem se v této části práce zaměřila na drogy v dopravě, kde jsem se zabývala údaji z policejních statistik za posledních 6 let. Z těchto statistik je patrné, že počet dopravních nehod způsobených řidiči ovlivněných alkoholem a návykovými látkami v posledních letech stoupá. Tento růst byl ovlivněn pouze v roce 2020, kdy začala koronavirová

krize a byla omezena mobilita osob. V roce 2021 však počet těchto dopravních nehod opět vzrostl a není pochyb o tom, že v roce 2022 tomu bylo jinak. V závěru teoretické části jsem popsala jednotlivé druhy vybraných návykových látek a to, jakým způsobem se účinky jednotlivých druhů těchto návykových látek projevují na osoby, které řídí motorové vozidlo. Na to jsem navázala metodikou postupu policie při odhalování řidičů řídících pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek.

V praktické části práce jsem se zabývala pomocí dotazníkového šetření výzkumem, kde mě zajímalo, kolik dotázaných respondentů řídilo za posledních 12 měsíců pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek, zda znali právní následky, které jim za takovou jízdu hrozily a jejich názor, jakým způsobem si myslí, že by se mohl snížit počet řidičů řídících pod vlivem. Výsledky pro mě byly překvapivé, protože 10 % z otázaných řídilo pod vlivem alkoholu a z toho necelých 20 % řídilo v tomto stavu opakovaně. Vzhledem k tomu, že se 35 % respondentů neocitlo během řízení motorového vozidla pod vlivem v nebezpečné situaci, řídilo pod vlivem vícekrát. Z tohoto důvodu si myslím, že by měla být zvýšena pozornost na oblast prevence a snažit se tyto řidiče odvrátit od takového jednání. V diplomové práci jsem se věnovala projektu „REVOLUTION TRAIN“, který vznikl v České republice a jeho cílem je ukázat dětem a mladistvým, jaké následky mohou vzniknout, když budou užívat drogy. Myslím si, že takový způsob prevence je velmi přínosný a mohl by být aplikován nejen na děti a mladistvé, ale také například na profesionální řidiče či obyčejné řidiče a přizpůsobit fiktivní příběhy pro tyto jednotlivé skupiny osob.

Ze souhrnu analýz všech sledovaných ukazatelů, dostupných údajů a odpovědí respondentů lze učinit závěr, že v České republice stoupá počet řidičů řídících pod vlivem a alkoholu a návykových látek, a díky tomu i počty dopravních nehod způsobených těmito řidiči. Můžeme tedy předvídat, že tento počet bude do budoucna mít stále tendenci stoupat, a proto je důležité se věnovat nejen oblasti prevence v této problematice či provádět častější kontroly policií na pozemních komunikacích, ale bude pravděpodobně nezbytné také zpřísnění zákonných norem týkajících se této oblasti.

5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BLAŽEJOVSKÝ, Marek. *Drogy v dopravě*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-903-8.

CHMELÍK, Jan a kol. *Drogová kriminalita*. Úřad vyšetřování pro ČR, Ministerstvo vnitra ČR, odbor personální práce a vzdělávání, 1999.

KUBÁNEK, Vladimír a Lubomír POLÍVKA. *Drogy a jejich účinky na lidský organismus*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2010. ISBN 978-80-7251-319-2.

MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4580-0.

Mezioborový glosář pojmů z oblasti drog a drogových závislostí. Kamil Kalina a kolektiv, Praha 2001, Filia Nova, Rada Evropy – Skupina Pompidou, Rada vlády ČR – meziresortní protidrogová komise.

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÁ CENTRÁLA SKPV PČR: Výroční zprávy 2019-2021. Praha: NPC SKPV PČR. ISBN neuvedeno.

NOŽINA, Miroslav a Miloš VANĚČEK. *Národní protidrogová centrála 1991-2016*. [Praha]: Národní protidrogová centrála, [2016]. ISBN 978-80-270-0640-3.

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 9788073381806.

ŠTEFUNKOVÁ, Michaela. Drogy a kriminalita – jaký je mezi nimi vztah? *Adiktologie*. Roč. 11., č. 3. ISSN 1213-3841, str. 160.

TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana a Petr ZEMAN. *Kriminální kariéra pachatelů drogové kriminality*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-101-1.

VÁLKOVÁ, Helena, Josef KUČHTA a Jana HULMÁKOVÁ. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2019. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3.

ZEMAN, Petr. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-80-7478-614-3,

ZOUBKOVÁ, Ivana a Jana FIRSTOVÁ. *Kriminologie: aktuální problémy*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2013. ISBN 978-80-7251-395-6.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 366/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 65/20017 Sb., ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů

Statní zdravotní ústav. *Národní zdravotnický informační portál: Halucinogenní drogy: LSD* [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/306-lsd>

Informace o drogách: Alkohol. *Prev-centrum* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/alkohol/>

Informace o drogách: Pervitin. *Prev-centrum* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.prevcentrum.cz/informace-o-drogach/pervitin/>

Zveřejněné informace: Orientační testy ke zjištění ovlivnění OPL. *Policie České republiky* [online]. 2021 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/orientacni-testy-ke-zjisteni-ovlivneni-opl.aspx>

Auto.cz: Alkohol za volantem v zahraničí. Kde tvrdě narazíte a kde přimhouří oči? [online]. 2020 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.auto.cz/alkohol-za-volantem-v-zahranici-kde-tvrde-narazite-a-kde-primhouri-oci-136654>

Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2017 [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>

Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2018 [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2019 [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>

Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2020 [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

Ročenka nehodovosti: Na pozemních komunikacích v České republice v roce 2021 [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policejního prezidia

České republiky [cit. 2023-02-03]. Dostupné z:
<https://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Zpravodajství: Řidiči pod vlivem alkoholu. Policie České republiky [online]. 2021 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/or-kladno-zpravodajstvi-ridici-pod-vlivem-alkoholu.aspx>

JANÁKOVÁ Hana. Vliv drog na protiprávní jednání v dopravě a jeho sociální dopady v okrese Pelhřimov. České Budějovice, 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, zdravotně sociální fakulta. prim. MUDr. VOREL František, CSc. Dostupné z: <https://theses.cz/id/qkenwc/811018>

Drogy-info [online]. [cit. 2022-09-18]. Dostupné z: <https://www.drogy-info.cz/>

Rozdělení drog. Stránky o závislosti [online]. Praha: MeDitorial, 2017 [cit. 2022-09-18]. Dostupné z: <http://www.substitucni-lecba.cz/rozdeleni-drog>

REVOLUTION TRAIN: Protidrogový vlak [online]. [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <http://www.revolutiontrain.cz/v2/index.php>